

ประวัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗ โดยมีชื่อเมื่อเริ่มก่อตั้งว่า “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” (มธก.) โดยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ประศาสน์การคนแรกของมหาวิทยาลัย (และเป็นผู้ประศาสน์การแต่เพียงท่านเดียว เพราะต่อมาได้เปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็น อธิการบดี) ซึ่งมีปรัชญาของการตั้งมหาวิทยาลัย ปรากฏตามสุนทรพจน์ของ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รายงานต่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีดังนี้ “...มหาวิทยาลัยย่อมอุปมา ประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้ อันเป็นสิทธิและโอกาส ที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักเสรีภาพของการศึกษา...” ด้วยเหตุนี้มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองจึงเป็นตลาดวิชา และเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย โดยวิชาที่เปิดสอนมี ๒ แขนงคือ หลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิตซึ่งสอนวิชากฎหมายเป็นหลักแต่ได้สอนวิชา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการทูตด้วย วิชาอีกแขนงหนึ่งคือ วิชาการบัญชี โดยมีหลักสูตร ๓ ปี สำหรับประกาศนียบัตรทางการบัญชี (เทียบเท่าปริญญาตรี) และ ๕ ปี สำหรับประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการบัญชี (เทียบเท่าปริญญาโท) จากวิสัยทัศน์ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ทำให้ผู้ต้องการศึกษามีโอกาสได้ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจนจบออกไปรับใช้ประเทศชาติในทางการเมือง กระทั่ง ทบวง กรมต่างๆ วงการธุรกิจ และอาชีพอิสระเป็นอันมาก

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ มหาวิทยาลัยตั้งโรงเรียนเตรียมปริญญาที่มีหลักสูตร ๒ ปี เพื่อรับผู้ประสงค์จะเข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองโดยตรง โรงเรียนเตรียมปริญญาที่มีหลักสูตรการสอนหนักไปทางด้านภาษา ทั้งภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และวิชาด้านสังคม เช่น ปรัชญา วิชาเทคโนโลยี ดนตรี พิมพ์ดีด และตัวเลข เป็นต้น โรงเรียนเตรียมปริญญามีทั้งหมดรวม ๘ รุ่น จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๐ จึงถูกยกเลิกไป

เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศ ด้วยเหตุผลทางการเมืองและการปกครองของคณะรัฐประหาร ทำให้มหาวิทยาลัยได้รับผลกระทบ และถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้ประศาสน์การ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต้องลี้ภัยการเมืองไปอยู่ต่างประเทศ ชื่อมหาวิทยาลัยถูกตัดคำว่า “การเมือง” ออกเปลี่ยนเป็น “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” ตำแหน่งผู้ประศาสน์การถูกยกเลิกเปลี่ยนเป็นอธิการบดี หลักสูตรการศึกษาธรรมศาสตร์บัณฑิต ถูกเปลี่ยนแปลงเป็น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี ความเป็นตลาดวิชาหมดไป ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๙๕

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งอธิการบดี ท่านเห็นว่า ควรที่จะขยายการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ในชั้นปริญญาตรีเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมเช่นเดียวกับหลักสูตรทางสังคมศาสตร์ที่มีอยู่เดิม แต่พื้นที่ธรรมศาสตร์ทำพระจันทร์ มีเนื้อที่ประมาณ ๕๐ ไร่ ไม่เพียงพอต่อการขยายตัวทางวิชาการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยจึงเจรจาขอใช้ที่ดินนิคมอุตสาหกรรม ของกระทรวงอุตสาหกรรม เนื้อที่ประมาณ ๒,๔๐๐ ไร่ ที่รังสิต ต่อมาที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๒๖

มีมติให้ขยายการศึกษาไปรังสิต พร้อมจัดทำหลักสูตร คณะวิทยาศาสตร์ ปี ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยเริ่มก่อสร้าง อาคารขนาดใหญ่ ๕ หลัง คือ อาคารเรียนรวม อาคารวิจัย สนามกีฬาในร่ม และหอพักนักศึกษา และกำหนดให้นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งของทุกคณะต้องเรียนวิชาพื้นฐานร่วมกันเป็นเวลา ๑ ปี ที่ศูนย์รังสิต ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๒๙ เป็นต้นมา และในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้เริ่มให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๑ และ ๒ ของทุกคณะไปศึกษาที่ ศูนย์รังสิต จากนั้นในปี ๒๕๔๙ ได้กำหนดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคณะและทุกชั้นปีไปเรียนที่ศูนย์รังสิต นักศึกษารหัส ๒๕๔๙ เป็นรุ่นแรกที่ต้องเรียนที่ศูนย์รังสิต จนจบการศึกษา

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้ขยายการเรียนการสอนไปที่ศูนย์พญา เพื่อให้เป็นศูนย์การศึกษาและบริการทางวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่นแก่ประชาชนทั่วประเทศ โดยมีการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน ๒ หลักสูตร คือ หลักสูตรพัฒนาชุมชน-มหาดบัณฑิตภาคพิเศษ และหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต และล่าสุดเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครองสำหรับนักบริหาร หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร เทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรม และหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานวัตกรรมการบริการ วิทยาลัยนวัตกรรม

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้ขยายการเรียนการสอนไปที่ศูนย์ลำปาง เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาออกไปให้กว้างขวางทั่วถึงยิ่งขึ้น โดยมีการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี จำนวน ๔ หลักสูตร คือ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต โดยยังคงมุ่งมั่นที่จะรักษาไว้ซึ่งปณิธานและปรัชญาแต่ดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยที่มุ่งสร้างบัณฑิตที่ไม่เห็นแก่ตัว มีจริยธรรม รักษาความถูกต้อง รับใช้สังคม

ชาวธรรมศาสตร์ทุกคน ไม่ว่าจะเรียนคณะไหน จะอยู่ศูนย์การศึกษาใด ล้วนแล้วแต่ภาคภูมิใจที่ได้กล่าวว่า **“ฉันรักธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันรักประชาชน”**

มธ.

“ธรรมศาสตร์ต้องให้วิธีคิด
เพื่อติดอาวุธทางปัญญา
ให้กับนักศึกษา
เพื่อให้สามารถอยู่ท่ามกลาง
ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ
ได้อย่างลงตัว”

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๔

ผู้นำพาธรรมศาสตร์แสดงทัศนะ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๔

๖ ปีกับบทบาทนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ระยะเวลา ๖ ปีสำหรับใครบางคนอาจจะยาวนานมาก แต่สำหรับ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เห็นว่าช่วงเวลาในการบริหารที่ธรรมศาสตร์กลับรู้สึกเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว ทว่าแฝงไว้ด้วยความรู้สึกผูกพันเป็นอย่างยิ่งกับชาวธรรมศาสตร์ ทั้งที่ท่านไม่ได้สำเร็จการศึกษาจากธรรมศาสตร์ แต่ด้วยความเป็นนักเรียนฝรั่งเศส ทำให้ซึมซับในปรัชญาประชาธิปไตยของท่านผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแห่งนี้ ทั้งในเรื่องแนวคิดและวัฒนธรรมธรรมศาสตร์

“๖ ปีนี้เป็นหกปีที่น่ารักมาก ถ้าเราเข้าใจในความเป็นธรรมศาสตร์ เพราะคนที่นี่มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย คือให้ความเคารพในการแสดงความคิดเห็นของทุกคน ผมคิดว่าในช่วงที่เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย ได้เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ซึ่งทุกคนต่างก็มีเหตุผลด้วยวุฒิภาวะที่เป็นผู้ใหญ่ แม้บางครั้งจะมีการขัดแย้งกันบ้างผมก็จะพยายามประคองสถานการณ์ให้ดี เพราะความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติในการแสดงความเห็น แต่การแสดงความคิดเห็นแม้จะเป็นเรื่องอิสระแต่ก็ต้องมีขอบเขต บางครั้งเราจำเป็นต้องตัดสินใจก็ต้องตัดสินใจแต่ทุกอย่างก็ราบรื่นดี”

แม้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างในช่วงเวลา ๖ ปีจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่ดูเหมือนว่าความเร็วในห้วงเวลาที่ผ่านไปจะช้ากว่าความเร็วในการเปลี่ยนแปลงที่รออยู่เบื้องหน้า ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพราะนั่นหมายความว่าธรรมศาสตร์จะต้องมีความพร้อมในการปรับตัวให้พร้อมรับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็วกว่าในช่วงที่ผ่านมา

“วันนี้มันไม่ใช่เรื่อง Vision อย่างเดียวแล้วแต่เป็นเรื่อง Mission หรือภารกิจด้วย เพราะสิ่งที่อยู่ตรงหน้าคือปัญหาใหญ่ที่จะต้องร่วมมือกันรับมือ ในมุมของผม Mission ในอนาคตคือการบริหารอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง นั่นหมายความว่าธรรมศาสตร์จะต้องมีขีดความสามารถที่สูงมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีความยืดหยุ่นด้วยเช่นกัน”

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ใช่เฉพาะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงระบบ เทคโนโลยี คน ความเปลี่ยนแปลงของโลกไม่ว่าจะเป็นดินฟ้าอากาศ หน้าที่ของธรรมศาสตร์คือจะอย่างไรให้ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปอย่างราบรื่นไม่เกิดความขัดแย้งภายในประเทศเหมือนหนึ่งธรรมศาสตร์จะเป็นกลไกหรือตัวจักรหนึ่งในการที่จะขับเคลื่อนสังคมไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ฉะนั้นภารกิจของธรรมศาสตร์จึงไม่ใช่เพียงการให้ความรู้กับเยาวชน แต่ธรรมศาสตร์ต้องให้วิธีคิดเพื่อติดอาวุธทางปัญญาให้กับนักศึกษาเพื่อให้สามารถอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างลงตัว และที่สำคัญ คือ ธรรมศาสตร์จะต้องเป็นตัวจักรหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

“ผมคิดว่าหน้าที่เราจะติดอาวุธทางปัญญา เราจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้สึกลึกซึ้งกับค่านิยมของธรรมศาสตร์ อย่างการที่ให้เด็กศึกษาลงไปทำนา ผมยอมรับว่าเป็นการทำเหมือนจริงหรือใครจะคิดอย่างไรก็แล้วแต่ สิ่งที่เราต้องการคือทำให้เขารู้คุณค่าของข้าวในจานที่ทานกันอยู่ทุกวันนี้ว่ากว่าจะเป็นข้าวที่อยู่ในจานมันผ่านความยากลำบากมาเพียงใด ไม่ใช่ข้าวในจานมีคุณค่าเท่ากับราคาที่ซื้อ ไม่เคยรับรู้ถึงความยากลำบากของชาวนา ผมรู้เลยนักศึกษาบางคนชีวิตไม่เคยยุ่งโคลน แต่พอเขาได้ลงไปสัมผัสชีวิตจริงว่าเป็นเช่นไร ทำให้หลายคนเห็นว่าข้าวในจานใบเดิม แต่กลับไม่เหมือนเดิมแล้ว นักศึกษาแทบจะมองทะลุจานข้าวเพราะเขาเข้าใจความเหนื่อยยาก หยาดเหงื่อที่พวกเขาได้ลงไปสัมผัส คราวนี้เขาจะได้เข้าใจถึงความเหนื่อยยาก ความลำบากแสนสาหัสของคนอื่น”

บ่อยครั้งที่ ดร.สุเมธ มักจะนึกถึงพระราชดำรัสที่ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ผู้ก่อตั้งโรงเรียนวชิราวุธซึ่งเป็นสถาบันที่เคยศึกษาเมื่อครั้งเยาว์วัย ที่ว่า **“ข้าไม่ต้องการตำราเรียนที่เดินได้ แต่ข้าอยากได้เยาวชนที่เป็นสุภาพบุรุษ ชื่อสัตย์สุจริต มีอุปนิสัยใจคอดี”** ซึ่งนี้อาจจะเป็นแม่แบบที่ท่านต้องการให้ชาวธรรมศาสตร์ก้าวไปสู่จุดหมาย โดยเอาจิตวิญญาณธรรมศาสตร์เป็นเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จเพื่อที่จะได้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาประเทศชาติสืบต่อไปในอนาคต

มธ.

“ผมตั้งใจให้ธรรมศาสตร์ กลับไปสู่การเป็น มหาวิทยาลัยที่รับใช้ประชาชน อย่างแท้จริง”

ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มิติใหม่ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“ผมตั้งใจให้ธรรมศาสตร์กลับไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่รับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง”

นับเป็นปณิธานอันแรงกล้าของ ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่จะนำพามหาวิทยาลัยแห่งนี้ให้ประสบความสำเร็จในสองภารกิจใหญ่ ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

สำหรับภารกิจแรกคือการทำให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในระดับประเทศเป็นผู้นำทางวิชาการ นั่นหมายความว่านับตั้งแต่นี้ ธรรมศาสตร์จะผลิตผลงานวิชาการหรือผลงานวิจัยที่ยอดเยี่ยมสู่สังคมให้มากขึ้นเพื่ก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ

“เราไม่ใช่โรงเรียนที่สอนจนนักเรียนจบไปแล้วไม่ผลิตสิ่งใหม่ให้สังคม แต่การเป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริงนั้น ต้องผลิตสิ่งใหม่ให้ด้วย นั่นคืองานวิจัยต่างๆ ทั้งสายสังคมศาสตร์และสายวิทยาศาสตร์ที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ เพราะงานวิจัยเป็นหัวใจของการพัฒนา ธรรมศาสตร์วันนี้ เป็น ๑ ใน ๙ มหาวิทยาลัยวิจัยที่ถูกจัดอันดับให้ต้องทำงานวิจัยให้แก่ประเทศชาติ สิ่งเหล่านี้เราพยายามทำเพื่อพัฒนาธรรมศาสตร์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้”

แน่นอนสำหรับภารกิจไม่ใช่เรื่องยากสำหรับธรรมศาสตร์เพราะองค์ความรู้ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยบุคลากรชั้นเลิศจำนวนมากย่อมสามารถทำให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้ก้าวไปสู่เป้าหมายได้อย่างไม่ยากเกินไปนัก สำหรับภารกิจที่สองที่ท่านได้กล่าวเอาไว้คือการเป็น “มหาวิทยาลัยสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางสังคม” ตามปณิธานของท่านผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองตั้งเป้าหมายเอาไว้

สำหรับธรรมศาสตร์ในยุคแรกถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นสถาบันการศึกษาในการผลิตบุคลากรให้กับประเทศชาติในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงทำให้ธรรมศาสตร์เป็นตลาดวิชาแห่งแรกของประเทศไทย นั่นหมายความว่าธรรมศาสตร์ในยุคแรกคือมหาวิทยาลัยสำหรับผู้ด้อยโอกาสอย่างแท้จริงเนื่องจากในยุคเมื่อ ๗๐ กว่าปีก่อน การที่ใครสักคนหนึ่งจะได้มาศึกษาระดับ

ผมย้ำว่าการเรียนในห้องไม่เพียงพอแล้วสำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เราพยายามทำให้นักศึกษาสัมผัสกับชีวิตที่แท้จริงของคนในประเทศไทยให้ได้ นอกจากวิชาพื้นฐานแล้ว พวกวิชาการทั้งหมดอย่างสายวิทยาศาสตร์ เราจะศึกษาโดยการเอาปัญหาของคนไทยเป็นตัวตั้งไม่ใช่เรียนแค่ทฤษฎีซึ่งผมตั้งใจให้ธรรมศาสตร์กลับไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่รับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง

ปริญญาตรีนั้นเป็นเรื่องยากและยากที่สุดเพราะสถาบันการศึกษาในอดีตมีเพียงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งหมายความว่าลูกหลานงานๆ ในต่างจังหวัดย่อมสิ้นหวังที่จะก้าวมาเป็นบัณฑิต แต่เมื่อมีตลาดวิชาที่ชื่อธรรมศาสตร์เกิดขึ้นก็เหมือนดังมีบ่อน้ำที่จะบำบัดความกระหายความรู้ของราษฎร

ทว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัย ห่างไกลจากคำนี้มากขึ้น เนื่องจากเด็กที่เข้ามาเรียนล้วนมีฐานะทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ประเด็นที่สำคัญก็คือทำอย่างไรให้ธรรมศาสตร์กลับมาเป็นบ่อบำบัดความกระหายอีกครั้ง ด้วยเหตุนี้ธรรมศาสตร์จึงไม่ใช่เป็นเพียงสถาบันที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศแต่ในขณะเดียวกันก็มุ่งสู่ความเป็น “มหาวิทยาลัยสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางสังคม” ซึ่งเป็นจุดยืนเดิมของที่นี่

“วันนี้เรารับนักศึกษาข้างเผือกจากต่างจังหวัดปีละ ๓๐๐ คน นักศึกษายากไร้ในเขตเมือง ๖๐ คน ในภาคใต้ปีละ ๑๐๐ คน นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาพิการซึ่งในแต่ละปีเรามีนักศึกษาพิการเข้ามาศึกษาที่ธรรมศาสตร์จำนวนไม่น้อย ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษากลุ่มนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทางลาด ห้องน้ำ ลิฟท์ เครื่องช่วยฟัง ฯลฯ ซึ่งผมต้องการให้ธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยที่ดูแลคนพิการ คนยากไร้ ที่ดีที่สุดในประเทศไทย”

นอกจากนี้ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ มหาวิทยาลัยได้ปรับปรุงวิชาพื้นฐานชื่อว่า “ความเป็นพลเมืองกับการรับผิดชอบต่อสังคม” รหัส มธ. ๑๐๐ ซึ่งจะปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้ต่างไปจากเดิมโดยจะให้นักศึกษาออกไปสัมผัสและทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมซึ่งวิชาดังกล่าวจะเป็นวิชาบังคับ ๓ หน่วยกิต เรียน ๔๘ ชั่วโมง โดยเวลาส่วนใหญ่จะไม่ได้เรียนในห้อง แต่เป็นการเรียนรู้จากภายนอกซึ่งนักศึกษาจะอิสระในการเลือกหัวข้อหรือเรื่องที่จะทำและเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมก็จะมีผู้นำเสนอกิจกรรมเหล่านี้เป็นกลุ่มๆ หน้าชั้นเรียน

“ผมย้ำว่าการเรียนในห้องไม่เพียงพอแล้วสำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เราพยายามทำให้นักศึกษาสัมผัสกับชีวิตที่แท้จริงของคนในประเทศไทยให้ได้ นอกจากวิชาพื้นฐานแล้ว พวกวิชาการทั้งหมดอย่างสายวิทยาศาสตร์ เราจะศึกษาโดยการเอาปัญหาของคนไทยเป็นตัวตั้งไม่ใช่เรียนแค่ทฤษฎี ซึ่งผมตั้งใจให้ธรรมศาสตร์กลับไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่รับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง” ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด กล่าวปิดท้าย

มธ.

“ธรรมศาสตร์ต้องสอนให้เป็นมากกว่าหนึ่ง
และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนได้ทันที
เพราะโลกยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว
ซึ่งสิ่งนี้คือสิ่งที่สถาบันการศึกษาเมืองไทยยังขาด
แต่ธรรมศาสตร์สามารถที่จะสร้างเรื่องนี้ขึ้นมาได้
ซึ่งจะทำให้ที่นี่มีจุดเด่นที่น่าสนใจ
เมื่อเทียบกับสถาบันอื่น ๆ”

ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ

เลขาธิการอาเซียน

อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ – ๒๕๒๙

ศิษย์เก่าคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่น ๒๕๑๐

ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ

เลขาธิการอาเซียน

อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ – ๒๕๒๙

ศิษย์เก่าคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่น ๒๕๑๐

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กับการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

นับตั้งแต่การก่อตั้งกลุ่มอาเซียนในวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ ภายใต้การนำของพันเอกถนัด คอมันต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในยุคนั้นร่วมกับรัฐมนตรีต่างประเทศ ๔ ชาติ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ จนถึงวันนี้เวลาก็ล่วงไปกว่า ๔๔ ปี ซึ่งนับว่ายาวนานพอสมควร โดยการเตรียมตัวในการเปิดประตูสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ทั้ง ๑๐ ประเทศอาเซียนจะต้องเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจอย่างเสรีโดยไม่มีการกีดกันกำแพงภาษี รวมไปถึงการเปิดเสรีแรงงาน

แน่นอนสิ่งเหล่านี้จะพลิกโฉมประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยรวมไปถึงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจโลกก็ว่าได้ เมื่อประชาคมอาเซียนรวมกันเป็นหนึ่ง จะทำให้เส้นพรมแดนทางเศรษฐกิจหายไป จำนวนประชากรของกลุ่มประเทศนี้มีมากถึง ๖๐๐ ล้านคน ซึ่งนับว่าเป็นตลาดที่ใหญ่มาก ทว่า ในขณะเดียวกันการแข่งขันก็ย่อมต้องสูงมากขึ้นเช่นกัน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในฐานะมหาวิทยาลัยชั้นนำอันดับต้นๆ ของไทยจะปรับตัวเช่นไร ให้สามารถยืนหยัดอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจที่กำลังจะเปลี่ยนไปในยุคโลกาภิวัตน์ และแน่นอนผู้ที่จะต้องสะท้อนสิ่งเหล่านี้ได้ดีที่สุดในประเทศไทยก็คงจะไม่พ้น **ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ** เลขาธิการอาเซียนและอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

สำหรับประเด็นแรกที่ท่านชี้ให้เห็นในฐานะรุ่นพี่ธรรมศาสตร์ที่เข้าใจในภารกิจและจิตวิญญาณของธรรมศาสตร์ นั่นคือ ภารกิจธรรมศาสตร์ในวันนี้ต้องกว้างมากขึ้นเพราะศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้กำหนดจุดยืนและภารกิจเอาไว้หลักๆ ๔ เรื่อง คือ

๑. ธรรมศาสตร์ต้องสร้างความเสมอภาคและเป็นธรรม
๒. ต้องสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
๓. เปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสเพื่อยกระดับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
๔. ผดุงความยุติธรรมในสังคม

ภารกิจที่กว้างมากขึ้น

แน่นอน ๔ ภารกิจที่ธรรมศาสตร์ทุกยุคสมัยต้องส่งผ่านจากรุ่นพี่ไปยังรุ่นน้องหรือจากอาจารย์ไปยังศิษย์ ทว่าถ้าเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว สิ่งเหล่านี้ดูเหมือนว่าจะน้อย เพราะโลกสมัยใหม่ ที่ ๑๐ ประเทศรวมกันเป็นหนึ่ง วิธีคิดย่อมต่างจากเดิมและภารกิจเหล่านี้ย่อมต้องกว้างกว่าภารกิจเดิมอีกหลายเท่า นั้นหมายความว่าธรรมศาสตร์ไม่ได้ผลิตบุคลากรขึ้นมาเพื่อรับใช้หรือตอบสนองความต้องการของประเทศไทยเพียงประเทศเดียว แต่รวมไปถึงการผลิตบุคลากรเพื่อรองรับการขยายตัวของประชาคมอาเซียนเพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของอาเซียน และสุดท้ายก็จะเป็นพลเมืองที่ดีของโลก และนี่คือวิธีของธรรมศาสตร์ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้ทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

“การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ ความท้าทายของธรรมศาสตร์ วันนี้ในข้อตกลงอาเซียนได้มีการตกลงกันใน ๘ สาขาอาชีพที่จะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานในการที่จะต้องออกไปสู่ตลาดอาเซียน ได้แก่ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ และแพทยศาสตร์ ด้านการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าลงเรือ ทันตแพทยศาสตร์ การโรงแรม สปา การท่องเที่ยวหรือกลุ่มด้านการบริการ (Service) และนักวิทยาศาสตร์ ดังนั้น คำถามคือ วันนี้เรามีความพร้อมเพียงใด แน่นอนธรรมศาสตร์สามารถผลิตบุคลากรเหล่านี้ได้เกือบทั้งหมด และความพร้อมที่จะออกไปแข่งขันมีแค่ไหน ถ้าคุณไม่พร้อม เขาก็เข้ามาแย่งตลาดงานในประเทศ แต่ในมุมกลับกันถ้าเราพร้อม คุณภาพเราดี มาตรฐานสูง เราก็สามารถที่จะออกไปรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติหรือนำเม็ดเงินเข้าประเทศได้เช่นกัน”

อีกประการหนึ่งที่สำคัญอย่างมาก คือ เรื่องภาษา เนื่องจากที่ผ่านมาสถาบันการศึกษาเมืองไทยหลายแห่งไม่สามารถผลิตบุคลากรที่มีความพร้อมทางด้านภาษา ส่วนใหญ่การศึกษาของไทยจะสอนภาษาอังกฤษให้เพียงสอบผ่านเท่านั้น ไม่ได้เน้นการใช้งาน ซึ่งในความเป็นจริงธรรมศาสตร์ต้องเริ่มต้นในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ถ้าคิดจะแข่งขันในตลาดอาเซียน

“ผมไม่ได้เห็นด้วยกับฉันทาคติแบบเก่าๆ ของนักการเมืองในสภาฯ บางคนที่คิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษจะทำให้ความรักชาติลดลง ผมมองว่ามันเป็นโอกาสเสียด้วยซ้ำในการที่เราจะรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติไม่ให้ถูกต่างชาติเข้ามามีบทบาทมากเกินไป เป็นการสร้างรายได้ นำเม็ดเงินเข้าประเทศเป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศขึ้นไปอยู่บนเวทีสากล วันนี้คะแนนสอบ托福ของเด็กไทยต่ำติดอันดับท้ายๆ ของอาเซียนแล้ว เราก็ใช้ข้ออ้างที่เคยใช้อ้างเมื่อ ๒๐ ปีก่อนว่า ประเทศไทยไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของใคร ซึ่งเป็นข้ออ้างที่ฟังไม่ขึ้นแล้วในวันนี้ เพราะทุกชาติต่างก็ได้โอกาสแล้วเรามีเวลาในการฝึกฝนมาตั้งหลายปี แต่เรายังต้องพูดภาษาผ่านล่ามเหมือนเดิม ซึ่งผมมองว่าระหว่างที่ฝ่ายการเมืองกำลังเถียงกันเรื่องภาษาอังกฤษ ธรรมศาสตร์ควรเตรียมความพร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคตจะดีกว่า”

“การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ ความท้าทายของธรรมศาสตร์
วันนี้ในข้อตกลงอาเซียนได้มีการตกลงกันใน ๘ สาขาอาชีพที่จะต้องได้รับ
การรับรองมาตรฐานในการที่จะต้องออกไปสู่ตลาดอาเซียน ดังนั้น คำถามคือ
วันนี้เรามีความพร้อมที่จะออกไปแข่งขันเพียงใด ถ้าคุณไม่พร้อม
เขาก็เข้ามาแย่งตลาดงานในประเทศ”

ที่สำคัญอีกประการหนึ่งท่านยังมองว่าในอนาคตไม่มีใครที่จะมีความสามารถหรือทำงาน
เพียงด้านใดด้านหนึ่งได้ตลอดไป เช่น บางคนสำเร็จการศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์ คงไม่เป็น
วิศวกรไปตลอดชีวิต แต่อาจทำงานไป ๑๐ ปี ก็อาจจะเปลี่ยนมาเป็นนักธุรกิจ และทำงานไปอีก
สักระยะก็อาจจะเป็นผู้บริหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นแล้วในหลายๆ วงการ ฉะนั้น ธรรมศาสตร์
ต้องสอนให้เป็นมากกว่าหนึ่ง และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนได้ทันที เพราะโลกยุคโลกาภิวัตน์
มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ซึ่งสิ่งนี้คือสิ่งที่สถาบันการศึกษาเมืองไทยยังขาด แต่ธรรมศาสตร์
สามารถที่จะสร้างเรื่องนี้ขึ้นมาได้ ซึ่งจะทำให้ที่นี่มีจุดเด่นที่น่าสนใจเมื่อเทียบกับสถาบันอื่นๆ

สร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทุกระดับ

นอกจากนี้ ดร.สุรินทร์ ยังมองในฐานะรุ่นพี่ที่ต้องการจะสะท้อนประสบการณ์บนเวที
ต่างประเทศให้รุ่นน้องในธรรมศาสตร์รับรู้เพื่อที่จะให้น้องๆ ทุกคนไม่ว่าจะเป็นอาจารย์และ
นักศึกษาเพื่อนำไปปรับใช้หรือเตรียมความพร้อมก่อนปี ๒๐๑๕ โดยท่านให้แง่คิดในประเด็น
ที่หนึ่ง คือ “วิสัยทัศน์” หมายความว่า อยากให้ทุกคนมองไกลหรือ “ไกลจากประเทศไทย”
เพื่อมองให้เห็นโอกาสที่อยู่บนโลกใบนี้ ไม่ใช่เพียงประเทศไทยซึ่งมีประชากร ๖๐ กว่าล้านคน
การศึกษาก็เช่นเดียวกัน อาทิ นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ นอกจากการศึกษากฎหมายในประเทศแล้ว
ก็ควรที่จะศึกษากฎหมายโลกด้วย

ประเด็นที่สอง คือ มีความพร้อมที่จะออกไปเผชิญหรือออกไปแลกหมัดกับคู่แข่งบนเวทีโลก
เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติซึ่งตรงนี้สำคัญมาก นอกจากความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอด
แล้ว ภาษาที่สื่อสารก็สำคัญ เพราะหากภาษาไม่พร้อมก็ยากที่จะออกไปเผชิญกับคู่แข่ง และต้อง
ตกเป็นฝ่ายตั้งรับโดยตลอด

ประเด็นที่สาม คือ ต้องใจกว้างยอมรับความหลากหลาย ความแตกต่างจากที่ไม่เคยเห็น
ในประเทศไทย ซึ่งทุกคนต้องมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นในบางสถานการณ์บนเวทีโลก
เพราะโลกทั้งใบมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องภาษา วัฒนธรรม และความคิด

และประเด็นที่สี่ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ คือ ต้องเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากร
มนุษย์ (Human Instructure) หรือเครือข่ายศิษย์เก่าธรรมศาสตร์เพื่อที่จะให้ทุกระดับสามารถ
ติดต่อกันได้ เพราะในอนาคตเครือข่ายนี้คือสิ่งสำคัญมาก

ธรรมศาสตร์ สถาบันสร้างชนชั้นนำอาเซียน

สิ่งสำคัญอีกเรื่องที่เราเชื่อว่าการอาเซียนเชื่อว่าจะเป็นไปได้ คือ การสร้างธรรมศาสตร์ให้เป็น Elite Institution ในการผลิตบุคลากรชั้นนำให้กับประชาคมอาเซียนหรืออาจจะระดับโลก แต่การจะเป็นถึงระดับนั้นเราต้องปรับในเรื่องของหลักสูตร การสอน การจัดการบริหาร และปรับ Model ภารกิจใหม่ วิธีคิดตรงนี้ต้องปรับใหม่ คือ จากเดิมที่ผลิตขึ้นมาเพื่อประเทศไทยก็ต้องคิดว่าผลิตบุคลากรขึ้นมาเพื่อรองรับตลาดโลกหรือตลาดอาเซียน ถ้าปรับแนวคิดเช่นนี้วิธีการมองปัญหาหรือสิ่งต่างๆ ก็จะต่างไปจากเดิมเกือบหมด เริ่มจากอาจารย์ต้องไม่ยึดมั่นถือมั่นจนเกินไป ต้องพร้อมปรับเปลี่ยนยอมรับในการทำหายใหม่ๆ จากลูกศิษย์ การสอนต้องไม่ใช่การ “ป้อน” แต่ต้องเป็นแบบ “บูรณาการ” โดยสอนให้นักศึกษาคิดมากกว่าที่จะสอนให้จำ

“ผมประทับใจกับวิธีสอนในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งที่สอนเด็กเกรด ๔ โดยให้เด็กทำการบ้านเรื่องเดียวกัน สมมติเป็นเรื่องไททานิก โดยให้เด็กเขียนในมุมกว้างๆ ๔ ด้าน ซึ่งใช้อาจารย์สอนถึง ๔ คนในการตรวจการบ้าน อาจารย์คนแรกคือครูสอนภาษาอังกฤษก็จะดูความถูกต้องในงานเขียน อาจารย์ท่านที่สองสอนวิทยาศาสตร์ก็จะดูในเรื่องภูมิอากาศในห้วงเวลานั้น รวมไปถึงภูเขาน้ำแข็งที่เป็นต้นเหตุให้ไททานิกจม อาจารย์คนที่สามสอนเรื่องคณิตศาสตร์ก็จะมาวิเคราะห์ในเรื่องการคำนวณภูเขาน้ำแข็งว่าส่วนที่ลอยอยู่เป็นกี่เปอร์เซ็นต์ของภูเขาน้ำแข็งทั้งลูก และอาจารย์คนสุดท้ายสอนสังคมก็จะสอนให้นักเรียนมองเห็นถึงความแตกต่างของชนชั้นในเรื่องลำเค็ญกันที่มีถึง ๓ ชนชั้น นับตั้งแต่แรงงาน นักธุรกิจและมหาเศรษฐี สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้มาผสมผสาน และวิเคราะห์แบบรอบด้านได้”

สิ่งสำคัญที่สุด ดร.สุรินทร์ มองว่าสถาบันการศึกษา คือ หัวหอกสำคัญในการเปลี่ยนแปลงประเทศ โดยการพัฒนา Knowledge based education ไปสู่ Knowledge based Industry จากนั้นจึงยกระดับพัฒนาไปสู่การเป็น Knowledge based Economy ซึ่งทุกประเทศกำลังก้าวไปสู่จุดนั้น แต่ถ้าการศึกษาของไทยยังไม่พร้อมก็คงจะเป็นเรื่องยากที่จะไปถึง แต่เชื่อว่าด้วยศักยภาพของธรรมศาสตร์น่าจะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพในระดับสากลเพื่อสามารถออกไปรักษาผลประโยชน์ของชาติ และในความเป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำของประเทศก็น่าจะเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่จุดหมายดังกล่าวให้ลุล่วงได้

มธ.

“ผมมักจะเตือนอาจารย์ในการปฐมนิเทศว่า
เด็กไทยไม่เหมือนกับเด็กต่างชาติ
และเด็กไทยยุคนี้เติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีลูกน้อย
มีโอกาสด้านการศึกษามากขึ้น ได้รับการดูแลทะนุถนอมมาก
จนเด็กบางคนอ่อนแอ หวั่นไหวง่าย และยังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอ
ยิ่งถ้าเด็กเอาดีทางด้านการเรียนเพียงอย่างเดียว
ไม่ให้ทำอะไร จึงทำอะไรไม่เป็น
เมื่อเผชิญกับปัญหาก็แก้ปัญหไม่ได้ บางคนคิดสั้น
จึงมีความจำเป็นต้องมีกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้มีสังคม
ทำกิจกรรมร่วมกันในสังคม”

นายชวน หลีกภัย

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อดีตนายกรัฐมนตรี

ศิษย์เก่าคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่น ๒๕๐๑

นายชวน หลีกภัย

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อดีตนายกรัฐมนตรี

ศิษย์เก่าคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่น ๒๕๐๑

การปลูกฝังจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ ในยุคโลกาภิวัตน์

แม้กาลเวลาจะล่วงผ่านไปนานหลายทศวรรษ ทว่าจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ก็ยังคงอยู่ในจิตใจเปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต สิ่งเหล่านี้ไม่เคยเลือนหายด้วยกาลเวลา ไม่เคยจะริบหรี่หรือดับลงด้วยอุปสรรคที่ถาโถมเข้ามาในชีวิต สำหรับ ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี ศิษย์เก่าธรรมศาสตร์ผู้ยังคงยืนหยัดอยู่ในหลักการและเชื่อมั่นในจิตวิญญาณธรรมศาสตร์เสมือนหนึ่งอุดมการณ์ที่ท่านเชื่อมั่นต่อระบอบประชาธิปไตย

อดีตบุรุษหมายเลขหนึ่งได้เล่าถึงจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ในยุคที่เริ่มต้นตั้งแต่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังคงเป็นมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งในขณะนั้นเป็นตลาดวิชาที่ใหญ่มาก ทว่าไม่ได้ใหญ่โตในแง่ของสถานที่ หากแต่อย่างยิ่งใหญ่ในความรู้สึกของเหล่าชนผู้กระหายในวิชาความรู้ ธรรมศาสตร์ในอดีตจึงเป็นเสมือนดังสายธารอันยิ่งใหญ่ที่จะดับกระหายแก่ผู้ใคร่รู้ ผู้ต้องการเป็นบัณฑิตอย่างแท้จริง ซึ่งหนึ่งในนั้นมีคนที่ชื่อ “ชวน หลีกภัย” อยู่ด้วยเช่นกัน

“เมื่อเริ่มต้น ธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยเปิด สาขาวิชาที่สอนส่วนใหญ่ก็เป็นสายสังคมศาสตร์ เพื่อที่จะผลิตและสร้างบุคลากรรองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่พึงจะเป็นประชาธิปไตยได้ไม่นาน คนไทยเมื่อ ๗๐ กว่าปีก่อน มีโอกาสทางการศึกษาน้อยมาก โดยเฉพาะคนชนบท การได้มาเรียนที่ธรรมศาสตร์จึงเป็นเหมือนฝันที่เป็นจริง คนเหล่านี้จึงมีความสำนึกในบุญคุณของสถาบันที่ได้เปิดโอกาสให้พวกเขาได้เข้ามาเล่าเรียนจนกลายเป็นบัณฑิต แม้ในยุคนั้น นักศึกษาที่เรียนส่วนใหญ่ต่างก็ต้องทำงานไปด้วย เรียนไปด้วย แต่ผมเชื่อว่าเขาตระหนักและสำนึกในบุญคุณของมหาวิทยาลัยและเงินภาษีทุกบาททุกสตางค์ของประชาชน รวมไปถึงคณาจารย์ผู้อบรมให้ความรู้”

สำหรับคนอาจารย์ในยุคนี้ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ อาทิ รองปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้พิพากษา อัยการ ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ยินดีถ่ายทอดความรู้ให้กับเหล่านักเรียนลูกหลาน ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อที่จะนำไปใช้ในการรับใช้บ้านเมือง ในขณะเดียวกัน อาจารย์เหล่านี้ก็ถ่ายทอดจิตวิญญาณแห่งความเป็นธรรมศาสตร์ ซึ่งดำรงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย ยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง มีสำนึกต่อส่วนรวมและประเทศชาติ

แม้ธรรมศาสตร์วันนี้จะไม่เหมือนวันวาน แต่สิ่งหนึ่งที่นายชวน หลีกภัย เชื้อมั่นก็คือ จิตวิญญาณนี้จะไม่มีการเสื่อมแม้อกาลเวลาจะล่วงเลย หากเรายังคงปลูกฝังให้นักศึกษาได้เรียนรู้ความจริงในอดีต อันมีผลมาถึงปัจจุบัน ท่านเชื่อและตระหนักเป็นอย่างดีว่า เหล่าคนอาจารย์ในยุคนี้ ต้องสามารถส่งผ่านสิ่งเหล่านี้ไปยังนักศึกษาในยุคโลกไร้พรมแดนได้อย่างแน่นอน โดยขอให้ปลูกฝังความสำนึกนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องสอดแทรกไปพร้อมกับการให้วิชาความรู้ทางวิชาการ

“สิ่งสำคัญก็คือ อย่าคิดว่าสิ่งใดที่พ่อแม่รู้ แล้วลูกจะรู้เหมือนกัน ผมคิดว่าเราจำเป็นต้องบอกเล่า ต้องสั่งสอนคนรุ่นใหม่ถึงจะได้รับรู้ และเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็ได้พูดถึง วิชา มธ. ๑๐๐ ที่ว่าด้วยหน้าที่ของพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม ผมมักจะเตือนอาจารย์ในการปฐมนิเทศว่า เด็กไทยไม่เหมือนกับเด็กต่างชาติ และเด็กไทยยุคนี้เติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีลูกน้อย มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ได้รับการดูแลทะนุถนอมมากจนเด็กบางคนอ่อนแอ หวั่นไหวง่าย และยังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอ ยิ่งถ้าเด็กเอาดีทางการเรียนเพียงอย่างเดียว ไม่ให้ทำอะไร จึงทำอะไรไม่เป็น เมื่อเผชิญกับปัญหา ก็แก้ปัญหาไม่ได้ บางคนคิดสั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้มีสังคมทำกิจกรรมร่วมกันในสังคม”

นอกจากนี้ นายชวน หลีกภัย ยังเน้นย้ำว่า แม้กระแสโลกาภิวัตน์จะมาแรงและทำให้คนส่วนใหญ่ต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ในสังคม แต่ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ธรรมศาสตร์แต่ละรุ่นก็จะไม่เปลี่ยนแปลง เพราะธรรมศาสตร์มีการปลูกฝังและส่งผ่านกันอย่างต่อเนื่องรุ่นต่อรุ่น เพื่อให้นักศึกษาทุกคนตระหนักถึงปัญหาของส่วนรวม

“สถานการณ์ของสังคมและบ้านเมืองในปัจจุบันแตกต่างไปจากอดีต จะให้นักศึกษามีบทบาทเหมือนในอดีตไม่ได้ เพราะเงื่อนไขต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป แต่ผมอยากให้นักศึกษาทุกคนยึดมั่นต่อจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและตระหนักถึงส่วนรวมอยู่เสมอ”

สุดท้ายไม่ว่ากาลเวลาจะผันเปลี่ยนเช่นไร หากบุคลากรรุ่นพี่ยังคงให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ และยินดีที่จะถ่ายทอด หรือส่งผ่านสิ่งเหล่านี้ไปยังอีกรุ่น หรือกระจายออกไปยังพี่น้องไทยคนอื่นโดยไม่เลือกสถาบันหรือสถานภาพทางสังคม ทำให้สมาชิกในสังคมนี้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อ รู้จักสิทธิไปพร้อมๆ กับรู้จักหน้าที่ เชื่อว่าประเทศไทยจะต้องดีกว่านี้แน่ จึงขอให้ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการสร้างประชากรที่มีวินัยอย่างแท้จริง

มธ.

การปลูกฝังจิตวิญญาณธรรมศาสตร์
ในยุคโลกาภิวัตน์

“ตั้งใจมาเป็นครูสอนเด็กประถม
เพราะการเป็นครูประถม คือ
การปลูกต้นกล้ามนุษย์ ให้เป็น
ต้นมนุษย์ที่แข็งแรง ปลอดภัย
พร้อมจะเป็นร่มเงา เป็นผลผลิตที่ดี
ในอนาคต ๔ ปีในธรรมศาสตร์
ได้สอนให้รู้จักกับอะไรมากมาย
และหนึ่งในสิ่งที่จดจำได้
อย่างไม่มีวันลืมตลอดชีวิตก็คือ
ประโยคที่บอกว่า ‘ฉันรักธรรมศาสตร์
เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันรัก
ประชาชน’”

ครูทองเยื่อน ราชเจริญ

ข้าราชการครู ระดับชั้นประถมปีที่ ๓
โรงเรียนบ้านหนองเสม็ด อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์
ศิษย์เก่าคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หากมีโรงเรียนวัดแห่งหนึ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่ยากจน
เด็กๆ ที่นั่นเรียนจบแล้วก็แทบไม่มีโอกาสได้เรียนต่อในระดับ
ที่สูงมากขึ้นแน่นอน ความยากจนย่อมวนเวียนข้างกายของ
เหล่าเยาวชนของชาติอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง กระทั่งมีครูคน
หนึ่งเข้ามาในโรงเรียนแห่งนี้เธอสามารถสร้างแรงบันดาลใจ
อันยิ่งใหญ่ลงในดวงใจน้อยๆ ของเหล่าเยาวชนผู้ยากไร้
จนกลายเป็นความฝันอันงดงามที่จะย่างก้าวสู่นาคตที่ดีขึ้น
เธอคนนั้นคือ “คุณครูทองเยื่อน ราชเจริญ” ศิษย์เก่า
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จุดเริ่มต้นของเธอก็แทบจะไม่ต่างกับเด็กน้อยที่เธอพร่ำสอน ชีวิตวัยเด็กที่เติบโตอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ และได้รับการศึกษาจากโรงเรียนชนบทแห่งหนึ่ง จนกระทั่งรู้จักมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งธรรมศาสตร์ในทัศนะของเธอ คือ สถาบันอันสูงส่งซึ่งอยู่ไกลแสนไกลสำหรับเด็กบ้านนอกอย่างเธอ ทว่าเมื่อมหาวิทยาลัยในฝันได้มีการจัดโครงการข้างเผือกเพื่อให้นักเรียนที่ด้อยโอกาสได้มาศึกษาต่อ ทำให้ “ทองเยื่อน” เกิดแรงบันดาลใจมุ่งมั่นที่จะเข้าโครงการดังกล่าวเพื่อให้บรรลุซึ่งความฝัน

“เราเป็นเด็กบ้านนอก ธรรมศาสตร์ในขณะนั้นอยู่ไกลเหลือเกินไกลจนเราไม่กล้าที่จะเอื้อม และถ้ากล้าก็กลัวว่าจะเอื้อมเช่นไร กระทั่งมีโครงการข้างเผือกเข้ามาทำให้เราซึ่งเป็นเด็กบ้านนอกที่เรียนปานกลางได้มีโอกาสมาศึกษาต่อที่ธรรมศาสตร์ ตอนนั้นเรามีธงในใจแล้วว่าถ้าจบแล้วฉันจะกลับไปพัฒนาบ้านเกิดของเรา สนับสนุนช่วยเหลือเยาวชนให้เขาได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น”

ตั้งใจมาเป็นครูสอนเด็กประถม เพราะการเป็นครูประถม คือ การปลูกต้นกล้ามนุษย์ ให้เป็นต้นมนุษย์ที่แข็งแรง ปลอดภัย พร้อมจะเป็นร่มเงา เป็นผลผลิตที่ดีในอนาคต

๔ ปีในธรรมศาสตร์ได้สอนให้เธอได้รู้จักกับอะไรมากมายแน่นอน และหนึ่งในสิ่งที่เธอจดจำได้ อย่างไม่มีวันลืมตลอดชีวิตก็คือประโยคที่บอกว่า “ฉันรักธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันรักประชาชน” ก็ยิ่งทำให้รักและผูกพันกับสถาบันการศึกษาแห่งนี้มาก และตั้งใจว่าแม้ว่าจะไปอยู่แห่งหนตำบลใด “ทองเยื่อน” จะนำพาจิตวิญญาณแห่งธรรมศาสตร์ไปเพาะปลูก ณ ที่แห่งนั้น

เมื่อเธอสำเร็จการศึกษาจึงกลับไปเป็นครูที่โรงเรียนชุมชนธวัชราษฎร์บำรุง ซึ่งเป็นโรงเรียนวัดที่ค่อนข้างจะยากจน โดยเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โดยสอนวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นหลักไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชีววิทยา เคมี ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ฯลฯ

“เราไม่ได้สอนแต่วิชาการ แต่ยังพยายามชี้แนะให้ทุกคนมีเป้าหมายในชีวิต สร้างแรงบันดาลใจให้กับทุกคนเพราะดิฉันเชื่อว่า ทุกคนมีความฝัน แต่ความฝันของเด็กๆ กลับเปลี่ยนเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจทางบ้านหรือไม่ก็ขาดคนแนะนำ ฉะนั้นหน้าที่ของเรา คือ การแนะนำโดยเอาตัวเองเป็นแบบอย่างเล่าเรื่องราวความฝันตั้งแต่ยังเด็ก จนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ นอกจากนี้ดิฉันก็ตั้งน้องๆ จากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาจัดกิจกรรม ทำค่ายสร้างแรงบันดาลใจ ชื่อว่า... ธรรมนำทาง”

ก่อนหน้าที่เธอจะมาอยู่โรงเรียนแห่งนี้ ที่นี้ไม่เคยปรากฏว่ามีนักเรียนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เลย แต่เมื่อ “ครูทองเยื่อน” เข้ามาจุดประกายในชีวิตของเยาวชน ก็ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจจนสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การเป็นครูประถม คือ การปลูกต้นกล้ามนุษย์ ให้เป็นต้นมนุษย์ที่แข็งแรง ปลอดภัย พร้อมจะเป็นร่มเงา เป็นผลผลิตที่ดีในอนาคต ที่สำคัญอนาคตของชาติเหล่านี้เกือบทุกคนต่างก็มีความฝันเช่นเดียวกับครูของเธอที่ว่า “เมื่อเรียนจบฉันจะกลับมาพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ไม่ใช่เพื่อตัวเอง หากแต่เพื่อประชาชนพี่น้องผู้ยังจมปรักอยู่กับความยากจน”

ฉะนั้น สิ่งที่ครูทองเยื่อนได้ทำในขณะนี้ คือ สอนให้เราเข้าใจว่าการปลูกฝังจิตสำนึก และการพัฒนาคนมันไม่สำคัญเลยว่าจะรวยหรือจน ขอเพียงมีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะทำ ต่อให้คุณอยู่ชายขอบของแผ่นดินคุณก็สามารถหว่านเมล็ดพันธุ์เหล่านี้ให้เจริญงอกงามได้

มธ.

การปลูกฝังจิตวิญญาณธรรมศาสตร์
ในยุคโลกาภิวัตน์

“แม้สังคมจะเปลี่ยนแต่จิตวิญญาณ
ธรรมศาสตร์ยากที่จะเปลี่ยนไป
ตราบใดที่ธรรมศาสตร์ยังคงใช้วลีที่ว่า
‘ฉันรักธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์
สอนให้ฉันรักประชาชน’ ซึ่งเชื่อว่า
สิ่งเหล่านี้รุ่นพี่จะส่งผ่านไปยังรุ่นน้อง
ได้เป็นอย่างดี เหมือนกับที่ตนเอง
ได้รับมาและครูอาจารย์ก็สามารถ
ที่จะถ่ายทอดเรื่องความยิ่งใหญ่ของ
ธรรมศาสตร์ในฐานะสถาบันการศึกษา
ที่ยืนหยัดอยู่ข้างประชาธิปไตย
ให้ลูกศิษย์ได้รับรู้ จิตวิญญาณ
ธรรมศาสตร์ก็จะคงอยู่ตลอดไป
แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลง”

นายช่างน้อย กุญชร ณ อยุธยา

ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา นิตยสาร a day
บริษัท เดย์ โพเททส์ จำกัด
ศิษย์เก่า ปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์
และปริญญาโท คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หากเราจะหาต้นแบบทางความคิดของชาวธรรมศาสตร์
ยุคใหม่ ดูเหมือนว่าแนวคิดในเรื่องการปลูกฝังจิตวิญญาณ
ธรรมศาสตร์ของนายช่างน้อย กุญชร ณ อยุธยา น่าจะ
เป็นอะไรที่ “โดน” ใจใครหลายคน ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนไป
ของเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ถึงแม้ว่าสำเร็จการศึกษา
จากรั้วแม่โดมมาแล้ว แต่ห้วงเวลาที่ผ่านพ้นมาอาจจะทำให้
ลืมเลือนสิ่งเหล่านี้ได้เลย และนับวันกลับยิ่งเข้มข้นมากขึ้น

ย้อนหลังถึงที่มาในวิธีคิดของนายช่างน้อย เริ่มจากวันแรกที่เขาย่างก้าวเข้าคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ แนนอนชื่อเสียงของธรรมศาสตร์ในฐานะสถาบัน การศึกษาทางการเมืองที่ยิ่งใหญ่มันก็ก้องอยู่ในห้วงคำนึงของเขามานาน และยิ่งเมื่อได้มาสัมผัสและ รับรู้แนวคิดที่ว่า “ฉันรักธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันรักประชาชน” ก็ยิ่งทำให้รู้สึกภูมิใจ กับสถาบันการศึกษาแห่งนี้และซาบซึ้งกับแนวคิดดังกล่าวและตั้งใจว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาจะไม่ทำให้ สถาบันต้องผิดหวัง

ที่สำคัญ สังคมธรรมศาสตร์ คือ สังคมแห่งความหลากหลาย มีนักศึกษาตั้งแต่ลูกตาสีตาสาจนถึง เศรษฐีผู้มีฐานะในสังคม ทำให้ทุกคนที่มาอยู่ที่ธรรมศาสตร์ต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนฝูงทำให้เขาเข้าใจ ในความนึกคิดที่มาจากสังคมอันแตกต่าง และด้วยกิจกรรมนักศึกษาซึ่งนับว่าเป็นกลไกสำคัญในการ หล่อหลอมจิตวิทยานุธรรมศาสตร์โดยที่เขาไม่รู้ตัว โดยเฉพาะการเป็นประธานชุมนุมเชียร์ในงาน ฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ ครั้งที่ ๕๗ ก็ยังเป็นการตอกย้ำความรู้สึกดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

แม้บริบทของสังคมจะเปลี่ยนไปแต่สำหรับ “ช่างน้อย” เขายังคงเชื่อมั่นว่า **“แม้สังคมจะเปลี่ยน แต่จิตวิทยานุธรรมศาสตร์ยากที่จะเปลี่ยนไป”** ตราบใดที่ธรรมศาสตร์ยังคงใช้ลี้ที่ว่า “ฉันรัก ธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันรักประชาชน” ซึ่งเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้รุ่นพี่จะส่งผ่านไปยัง รุ่นน้องได้เป็นอย่างดี เหมือนกับที่ตนเองได้รับมาและครูอาจารย์ก็สามารถที่จะถ่ายทอดเรื่องความ ยิ่งใหญ่ของธรรมศาสตร์ในฐานะสถาบันการศึกษาที่ยืนหยัดอยู่ข้างประชาธิปไตยให้ลูกศิษย์ได้รับรู้ จิตวิทยานุธรรมศาสตร์ก็จะคงอยู่ตลอดไปแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลง

“คนรุ่นคุณพ่อก็เป็นแบบหนึ่ง รุ่นผมก็เป็นอีกแบบหนึ่ง และรุ่นน้องก็ต้องเป็นอีกแบบหนึ่ง เพราะ สังคมเปลี่ยน แต่สิ่งที่เราเชื่อมั่นและยึดมั่น คือ สถาบันการศึกษาแห่งนี้สร้างเราขึ้นมาไม่ใช่เฉพาะแต่ ความรู้ทางวิชาการ แต่รวมไปถึงจิตวิญญาณที่จะทำให้เรารักประชาธิปไตย รักประชาชน และ รักส่วนรวม ผมคิดว่าไม่ใช่เรื่องแปลกที่เด็กรุ่นนี้จะเป็นปัจเจกสูงชันหรือต้องการเงินเดือน มากขึ้น เพราะทุกแห่งในโลกก็เป็นเช่นนี้ ในขณะที่เดียวกันจิตวิทยานุธรรมศาสตร์ก็ไม่ได้ หมายความว่าคุณห้ามรวย แต่สำนึกที่ถูกต้อง คือ เมื่อคุณรวยแล้ว อย่าลืมนึกถึงคนอื่น ให้นึกถึง คนด้อยโอกาสให้มาก ถ้าไรที่มีก็ควรจะนำไปใช้ในทางสาธารณประโยชน์เพื่อส่วนรวม”

ที่สำคัญเขาเชื่อว่าศิษย์ในรั้วโดมทุกคนจะมีจิตวิทยานุธรรมศาสตร์เป็นตัวกำกับวิธีคิด คือ ไม่ได้ ต้องการสิ่งๆที่เรียกว่ากำไรสูงสุดเหมือนกับแนวคิดของตะวันตก หากแต่ต้องการทั้งกำไรและแบ่งปัน ให้กับสังคมไปพร้อมๆ กันเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม

มธ.

การปลูกฝังจิตวิญญาณธรรมศาสตร์
ในยุคโลกาภิวัตน์

“จิตวิญญาณธรรมศาสตร์
ไม่ได้เป็นนามธรรม แต่ได้ถูกพิสูจน์
จนเป็นรูปธรรมที่สัมผัสและ
เห็นได้ด้วยตัวเราเอง
จิตวิญญาณธรรมศาสตร์ที่ผมรู้สึก
และรับรู้ก็คือการทำประโยชน์
เพื่อสังคมหรือเห็นแก่ส่วนรวม
เป็นหลักและต้องไม่ทิ้งหลักการ
ของประชาธิปไตย”

นายธัญพงศ์ นิลสุวรรณ

นายกองค์การนักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การเข้าถึงจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ไม่ใช่เพียงคุณเป็น
นักศึกษาหรือเป็นลูกแม่โดมแล้วจะเข้าถึงสิ่งนี้ เนื่องจาก
หลายคนมาศึกษาต่อธรรมศาสตร์เพราะคาดหวังปริญญา
ที่จะนำไปเป็นหนังสือผ่านทางในอนาคตเพื่อเงินเดือนที่ดี
โดยไม่สำนึกต่อสังคมอย่างที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้และยัง
สังคมไทยในระบอบเสรีนิยมใหม่ที่มุ่งเน้นความเป็นปัจเจกชน
เป็นหลักก็ยิ่งทำให้พวกเขานึกถึงแต่ตนเองเป็นใหญ่และ
ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับสถาบันมากเหมือนในอดีต

ทำให้นักศึกษาเหล่านี้ถูกกลืนจากจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ซึ่งดำรงอยู่อย่างเป็นนามธรรม มาหลายทศวรรษกลายเป็นเพียงตำนานหรือส่วนหนึ่งของการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้นแล้ว จิตวิญญาณธรรมศาสตร์อยู่ไหนล่ะ?

สิ่งเหล่านี้คือคำถามที่ลูกแมโดมรุ่นใหม่ต้องการคำตอบและแน่นอนคนที่ให้คำตอบเรื่องนี้ได้ดี คนหนึ่งในหมู่ลูกเหลืองแดงก็เห็นจะไม่พ้น “ธัญพงศ์ นิลสุวรรณ” นายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้วยฐานะทางการเมืองในมหาวิทยาลัยก็น่าจะเป็นเครื่องการันตีและบ่งบอกถึงความเข้าใจและความเป็นไปในธรรมศาสตร์ระดับหนึ่ง

“เราสามารถเข้าใจจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ได้จากประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นมาแล้วไม่ว่าจะเป็น ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ สิ่งเหล่านี้คือเครื่องกระตุ้นความรู้สึกและสำนึกในเรื่องความเสียสละของรุ่นพี่ในอดีตทำให้เราเข้าใจว่ารุ่นพี่ได้พิสูจน์จิตวิญญาณธรรมศาสตร์ด้วยเลือดเนื้อและชีวิตของเขาซึ่งหมายความว่า จิตวิญญาณธรรมศาสตร์ไม่ได้เป็นนามธรรมแต่ได้ถูกพิสูจน์จนเป็นรูปธรรมที่สัมผัสและเห็นได้ด้วยตัวเราเอง จิตวิญญาณธรรมศาสตร์ที่ผมรู้สึกและรับรู้ก็คือ การทำประโยชน์เพื่อสังคมหรือเห็นแก่ส่วนรวมเป็นหลักและต้องไม่ทิ้งหลักการของประชาธิปไตย”

“ธัญพงศ์” เชื่อว่าสิ่งเหล่านี้คือพื้นฐานที่จะนำเข้าสู่จิตวิญญาณธรรมศาสตร์ยิ่งผ่านกระบวนการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมต่างๆ ก็เป็นเครื่องยืนยันและตอกย้ำว่าสิ่งที่เขาคิดนั้นถูกต้อง

ทว่าการปลุกฝังในยุคโลกาภิวัตน์ที่สิ่งต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในทัศนะของ “ธัญพงศ์” กลับมองว่าจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ไม่มีวันเสื่อมคลายเพียงแต่รูปแบบการปลุกฝังอาจจะแตกต่างไปจากเดิมที่เคยเป็นในลักษณะกิจกรรมทางการเมืองก็เริ่มมาสู่กิจกรรมอื่นๆ เพื่อสังคม เช่น การออกค่ายอาสา การทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ นั่นหมายความว่า นอกจากเรื่องการศึกษาและวิชาการแล้วมหาวิทยาลัยจะต้องสนับสนุนในเรื่องนี้เพื่อที่จะปลุกฝังให้ทุกคนมีจิตสาธารณะและรับผิดชอบสังคมร่วมกัน

ไม่เฉพาะแต่มหาวิทยาลัยแต่หมายถึง บุคลากรทุกคนตั้งแต่ศิษย์เก่าจนถึงศิษย์ปัจจุบัน คณาจารย์และบุคลากรทุกคนในธรรมศาสตร์ต้องเป็นต้นแบบให้กับสังคมเพื่อที่จะกระจายแนวคิดอันดีงามนี้ ออกไปสู่กว้างและเชื่อว่าถ้าทุกคนเข้าใจหรือรับรู้ในเรื่องดังกล่าวแล้วการเมืองไทยก็น่าที่จะดีกว่านี้

มธ.

การปลูกฝังจิตวิญญาณธรรมศาสตร์
ในยุคโลกาภิวัตน์

“เมื่อเรามีนิยามความหมายของคำว่า ‘จิตวิญญาณธรรมศาสตร์’ คือเรื่องจิตสาธารณะรวมไปถึงการให้ความสำคัญกับเรื่องของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวและการไม่ทอดทิ้งคนด้อยโอกาสนั้น เราอาจจะสร้างรูปธรรมของจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ในช่วงเวลานี้ขึ้นมาใหม่ได้โดยใช้เทคโนโลยี กิจกรรม หรือช่องทางต่างๆ เข้ามาช่วย เพื่อส่งผ่านความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้ไปยังผู้อื่น”

นายชวนันท์ กนกวิจิตรศิลป์

ประธานสภานักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ที่ถาโถมเข้ามาอย่างไม่หยุดยั้งจนทำให้ผู้หลักผู้ใหญ่ในธรรมศาสตร์ต่างวิตกกังวลว่าจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ จะเลือนหายหรือถูกกลืนไปจากความรู้สึกของชาวธรรมศาสตร์รุ่นนี้ เรื่องราวเช่นนี้คงไม่มีใครจะให้คำตอบได้ดีเท่ากับเลือดเหลืองแดงรุ่นใหม่อย่างนายชวนันท์ กนกวิจิตรศิลป์ หรือ นัท ประธานสภานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เขาได้สะท้อนความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า คำว่าจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ ซึ่งฟังดูแล้วอาจเป็นนามธรรมที่จับต้องไม่ได้ สำหรับ “ชวนนท์” ได้ให้ความหมายของ “จิตวิญญาณธรรมศาสตร์” ว่า คือการมีส่วนร่วมและเป็นผู้ นำในการรับผิดชอบต่อสังคมในทุกมิติ การมีจิตสาธารณะ เช่น การเรียกร้องความเท่าเทียม ความเสมอภาคในสังคม การร่วมสร้างและกำหนดทิศทางความเปลี่ยนแปลงของสังคมให้สามารถเลื่อนไปสู่การพัฒนาได้พร้อมกันทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ทำให้คำๆ นี้แสดงออกมาเป็นรูปธรรมในหลายมิติ เริ่มจากมิติของการเรียกร้องเสรีภาพและความเสมอภาค ในยุคที่สังคมไทยเข้าสู่การปกครองแบบเผด็จการ ประชาคมธรรมศาสตร์แสดงออกด้วยการเป็นแกนนำในการต่อต้านเผด็จการและพยายามนำประชาธิปไตยคืนกลับสู่สังคม ซึ่งแลกมาด้วยชีวิตและเลือดเนื้อทั้งเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ และเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙ เรื่อยมาจนถึงช่วงของพฤษภาทมิฬ

ในยุคโลกาภิวัตน์เช่นปัจจุบันนี้ สังคมเผชิญกับภาวะล้นเกินของข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว สภาพของสังคมที่มีปัญหาถูกผูกไว้ด้วยเงื่อนไขว่มากมายที่ต่างจากเหตุการณ์เมื่อครั้งอดีต ทำให้การแสดงออกถึง “จิตวิญญาณธรรมศาสตร์” มีรูปแบบที่เปลี่ยนไป มิใช่เป็นเพียงการเดินขบวนประท้วงเพียงรูปแบบเดียว ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นคือการที่นักศึกษาธรรมศาสตร์แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ในการแสดงจุดยืนของตนหรือสร้างกระแสของสังคม เช่น Facebook แต่เนื่องจากการแสดงออกทางสื่อออนไลน์ ทำให้สังคมเห็นเป็นรูปธรรมน้อยกว่าการจัดกิจกรรมทางการเมืองหรือการรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นตามสถานที่ต่างๆ จึงทำให้ดูคล้ายกับว่าจิตวิญญาณธรรมศาสตร์จางหายไป

“เมื่อเรามีนัยความหมายของคำว่า “จิตวิญญาณธรรมศาสตร์” คือ เรื่องจิตสาธารณะ รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับเรื่องของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวและการไม่ทอดทิ้งคนด้อยโอกาสนั้น เราอาจจะสร้างรูปธรรมของจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ในช่วงเวลานี้ขึ้นมาใหม่ได้โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพื่อส่งผ่านความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้ไปยังผู้อื่น เช่น การล่ารายชื่อบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับร่างกฎหมายต่างๆ ที่มีเหตุแห่งความไม่สมควรที่จะตราเป็นกฎหมาย เช่น กฎหมายที่เพิ่มเงินเดือนให้แก่ ส.ส. ส.ว. โดยไม่มีการผ่านการพิจารณาหรือประชาติของประชาชนผู้เสียภาษีก่อน ซึ่งการคัดค้านการตรากฎหมายก็ถือเป็นการแสดงออกทางการเมือง และเมื่อธรรมศานต์นำเอาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับร่างกฎหมายที่เห็นว่าไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนส่วนรวมมาตีแผ่ต่อสังคม ทำให้เกิดเป็นประเด็นที่สังคมหรือกลุ่มผู้มีอำนาจในการดำเนินการหันกลับมาทบทวน ก็ถือว่าได้สร้างความเป็นรูปธรรมให้กับจิตวิญญาณธรรมศาสตร์แล้ว”

สำหรับ “ชวนนท์” คิดว่าการปลูกฝังจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์ต้องมีการร่วมมือกันจากทุกฝ่าย ทั้งจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา และผู้ปกครอง โดยการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ นักศึกษานักศึกษาเป็น “ส่วนหนึ่งของสังคม” ไม่ว่าจะผ่านทางหลักสูตรการเรียนการสอนที่นำประวัติศาสตร์มาตีแผ่ ชี้ให้นักศึกษาเห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ตั้งแต่การก่อตัวของปัญหา ภาวะปัญหาในสังคมขณะนั้น การพยายามแก้ไข้ปัญหา และบทสรุปของเรื่องราวดังกล่าว เพื่อให้นักศึกษาตระหนักว่าตนสามารถผลักดันให้เกิดสิ่งดีๆ แก่สังคมได้ และส่งเสริมให้รู้ว่าทุกคนต่างมีพลังที่ยิ่งใหญ่ที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นได้

มธ.

การพัฒนาคนให้มีจิตสำนึก
ไม่ทอดทิ้งประชาชน

“วัฒนธรรมองค์กรของธรรมศาสตร์
เปิดกว้างให้โอกาสคนที่มีศักยภาพ
มากกว่าความอาวุโส ซึ่งถือว่าเป็น
วัฒนธรรมที่น่าชื่นชมมาก และ
ที่น่าชื่นชมมากที่สุด คือ จุดยืน
ธรรมศาสตร์ ให้ความสำคัญและ
ยืนหยัดข้างประชาชน ธรรมศาสตร์
เห็นด้วยในการสนับสนุนจัดตั้งสถาบัน
เพื่อกระตุ้นให้สังคมเข้าใจถึงปัญหา
แรงงาน เป็นการสะท้อนถึงจุดยืน
หรืออุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย
ด้วยการกระทำอย่างชัดเจน”

ศาสตราจารย์ ดร.จิระ หงส์ลดารมภ์

เลขาธิการมูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ระหว่างประเทศ
อดีตรองอธิการบดี
ผู้อำนวยการสถาบันทรัพยากรมนุษย์
และอาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ย้อนหลังไปเมื่อ ๓๐ กว่าปีก่อน ทักษะของนายจ้างที่มี
ต่อลูกจ้างหรือแรงงานในยุคนั้น ไม่ได้มองแรงงานว่าเป็น
“ทรัพยากร” เหมือนในยุคนี้ เมื่อฐานคิดของนายจ้าง
ในอดีตมองลูกจ้างเป็นแค่แรงงานหรือต้นทุนในองค์กร เมื่อ
ไร้ประโยชน์ก็ปลดออกและไม่จำเป็นที่จะต้องพัฒนา
ส่งเสริมความรู้ ทำให้ผู้ใช้แรงงานจำนวนมากต้องตกอยู่ใน
สภาพกาลีตั้งแต่หนุ่มจนแก่ ไม่มีโอกาสลืมตาอ้าปากหรือ
แม้กระทั่งจะเรียกร้องความถูกต้อง ความชอบธรรมใน
ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

จนกระทั่งมีนักวิชาการปัญญาชนกลุ่มหนึ่งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงพยายามสร้างองค์กรที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ใช้แรงงานขึ้นมาเพื่อช่วยและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน ศาสตราจารย์ ดร.จิระ หงส์ดารมภ์ ก็เป็นหนึ่งในกลุ่มปัญญาชนดังกล่าวที่พยายามเรียกร้องความถูกต้องชอบธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชนชั้นแรงงานขึ้นมาให้มีศักดิ์และสิทธิ์เสมอภาคในความเป็นคน

“ผมสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ครั้งแรกเมื่ออายุ ๒๕ ปี สอนได้ ๓ ปี อาจารย์อัมมาร สยามวาลา ก็แนะนำให้ผมไปศึกษาต่อปริญญาเอกเพื่อที่จะได้ใช้ความรู้เหล่านี้มาพัฒนาประเทศชาติ ผมเห็นด้วยกับที่ท่านแนะนำ ที่สำคัญเมื่อผมเลือกที่จะเป็นอาจารย์แล้วก็ย่อมต้องการที่จะเป็นอาจารย์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ จึงตัดสินใจสอบชิงทุนร็อกกี้เฟลเลอร์ไปเรียนต่อปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยวอชิงตัน ๕ ปี จนกลับมาเป็นอาจารย์ที่ธรรมศาสตร์อีกครั้งเมื่ออายุ ๓๓ ปี”

อาจารย์จิระกลับมาประเทศไทย หลังเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ประมาณ ๒ ปี เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมาก แม้เหตุการณ์ในขณะนั้น ทหารจะเป็นฝ่ายกุมชัยชนะของบ้านเมืองทว่าในเชิงปรัชญาแล้ว กลับเป็นความพ่ายแพ้อย่างย่อยยับเย็นเพราะผลกระทบที่เกิดขึ้น หลังจากนั้น คือ การหลบหนีเข้าป่าของนักศึกษาปัญญาชน ส่วนในภาคธุรกิจก็เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าของธุรกิจและแรงงาน ความรู้สึกต่างๆ ของฝ่ายแรงงานถูกกระทำมาโดยตลอดอย่างไม่มีโอกาสแสดงท่าทีใดๆ ออกมา จึงกลายเป็นปฏิกิริยาคลื่นใต้น้ำที่รอวันปะทุ

สำหรับอุดมการณ์หรือจุดยืนของธรรมศาสตร์ คือ การให้ความเป็นธรรมต่อสังคมและดูแลคนจน ซึ่ง ศาสตราจารย์ประสาทน์ อวยชัย นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในขณะนั้น ก็ตระหนักดีในเรื่องนี้เช่นเดียวกับ อาจารย์นิคม จันทรวิทุร และ ดร.โฆษะ อารียา คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ รวมไปถึง ดร.หนุ่มจากอเมริกาอย่าง อาจารย์จิระก็ให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างมาก จึงหารือกับคณาจารย์ท่านอื่นๆ ในยุคนั้นเพื่อที่จะก่อตั้งสถาบันทางวิชาการที่ดูแล ส่งเสริม พัฒนาเรื่องแรงงาน โดยมุ่งในเรื่องการวิจัยและทำหน้าที่กระตุ้นให้สังคมเข้าใจถึงปัญหาแรงงานภายใต้ชื่อ สถาบันแรงงานที่ประชุมมีมติเลือก ดร.จิระ เป็นประธานก่อตั้งสถาบันดังกล่าว

“แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมองค์กรของธรรมศาสตร์ที่เปิดกว้างให้โอกาสคนที่มีศักยภาพมากกว่าความอาวุโส ถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และน่าชื่นชมมากที่สุด จุดยืนธรรมศาสตร์คือสร้างความเป็นธรรมและยืนหยัดเคียงข้างประชาชน ธรรมศาสตร์ สนับสนุนการจัดตั้งในครั้งนี้ได้สะท้อนถึงจุดยืนหรืออุดมการณ์ของมหาวิทยาลัยออกมาด้วยการกระทำอย่างชัดเจน”

ทว่าการจัดตั้งไม่่ง่ายอย่างที่คิด เพราะต้องผ่านมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งนักการเมืองและกรมแรงงานกระทรวงมหาดไทยในยุคนั้นไม่เห็นด้วยกับเรื่องนี้ทำให้ส่งเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีไป ๓-๔ ครั้ง จนรัฐบาลขอให้ธรรมศาสตร์เปลี่ยนชื่อจากสถาบันแรงงานเป็นชื่อ **“สถาบันทรัพยากรมนุษย์”**

“ตอนนั้นปัญหาการเมืองเยอะมาก เป็นอันว่าสุดท้ายเราก็กาลงตัวที่ชื่อสถาบันทรัพยากรมนุษย์ และเมื่อมีการสรรหาผู้อำนวยการสถาบัน ทางสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์เลือกผมขึ้นเป็นผู้อำนวยการคนแรก และเป็นติดต่อกันถึง ๔ สมัยในระยะเวลากว่า ๑๘ ปี จนครบวาระการทำงาน”

ในช่วงที่ ดร.จีระ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้พยายามผลักดันหลายเรื่องราว ออกสู่สังคมจนเกิดเป็นกระแสสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสวัสดิการของผู้ใช้แรงงานจนเป็นที่มาของกฎหมายประกันสังคม ซึ่งทำให้แรงงานมากกว่า ๑๐ ล้านคนมีหลักประกัน และช่วยเหลือในเรื่องการว่างงานด้วย

ที่สำคัญสถาบันดังกล่าวยังเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดเรื่องทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญสำหรับประเทศไทยไปยังหน่วยงานเอกชน โดยผ่านสถาบันการศึกษาเพื่อปรับมุมมองและแนวคิดเรื่องการศึกษาให้มีความสำคัญกับคนมากขึ้นในฐานะที่เป็นทรัพยากรขององค์กรที่มีค่ามากที่สุด ทำให้หลายองค์กรต้องเปลี่ยนชื่อแผนกบุคคลมาเป็นแผนกทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน

ภาพลักษณ์ หรือ Brand ของความเข้าใจเรื่องทุนมนุษย์ หรือ ทรัพยากรมนุษย์เกิดมาจากความพยายามของสถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จากการมองเห็นในระดับล่างเป็นแค่ “แรงงาน” ให้มาเป็น “ทุน” หรือ “ทรัพยากรมนุษย์” ที่มีคุณค่าที่ไม่ต่ำกว่าเงิน เครื่องจักร หรือที่ดิน

อีกด้านหนึ่ง คือ การสร้างกระแสสังคมให้เกิดความเปลี่ยนแปลงวิถีคิด ทั้งฝ่ายนายจ้างและแรงงาน เพื่อให้เกิดแรงงานสัมพันธ์เดินไปในทิศทางเดียวกัน ลดความขัดแย้งในอดีตโดยเน้นการเจรจา ประนีประนอมเป็นหลัก ศาสตราจารย์ ดร.จีระ ได้เข้าไปเป็นกรรมการค่าจ้างและประธานสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ ซึ่งก็เป็นผลพวงจากที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตั้งสถาบันทรัพยากรมนุษย์นี้ทำให้คนระดับล่างได้ลืมตาอ้าปาก มีรายได้สูงขึ้น มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี

นอกจากนี้ สถาบันฯ ยังเป็นหนึ่งในผู้ผลักดันแนวคิด “ไตรภาคี” ขึ้นมาซึ่งได้แก่ นายจ้าง ลูกจ้าง และผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับรัฐบาล เพราะในอดีตไม่มีแนวคิดไตรภาคีการแก้ปัญหาพิพาทจึงเป็นการสร้างปัญหาให้บานปลายเพราะรัฐบาลจะเข้าข้างนายจ้างมาโดยตลอด

ทั้งหมดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของผลงานของสถาบันทรัพยากรมนุษย์ในช่วงที่ ศาสตราจารย์ ดร.จีระ เข้ามานั่งบริหาร เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์และความมุ่งมั่นของชาวธรรมศาสตร์ที่ยืนหยัดอยู่ข้างความเป็นธรรมและไม่ทอดทิ้งผู้ด้อยโอกาสในสังคมอย่างแท้จริง

ปัจจุบัน แม้ว่าศาสตราจารย์ ดร.จีระ หงส์ลดารมภ์ จะไม่ได้เป็นอาจารย์ประจำที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว แต่ก็ยังคงทำงานเพื่อพัฒนา “คน” อย่างต่อเนื่องด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะ “พลิกปิรามิด” ของสังคมไทย และสร้างสรรค์งานด้านทรัพยากรมนุษย์ในระดับอินเตอร์ควบคู่ไปด้วยกัน ด้วยการก่อตั้ง “มูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ” ผ่านมติ ครม. ทำงานเพื่อการพัฒนาคนในทุกระดับ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

และที่น่าสนใจ คือ ศาสตราจารย์ ดร.จีระ หงส์ลดารมภ์ ใช้ “สื่อ” เป็นเครื่องมือในการสร้างกระแสความสนใจเรื่องทรัพยากรมนุษย์ไปสู่สาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทย์ บทความ Blog รวมทั้งสื่อทางเลือก และ Social Medias ที่กำลังมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของสังคมไทย

“การมอง “คน” ที่เสียเปรียบให้มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ ผลงานที่ผมได้รับจากการที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ความสนใจเรื่องคน และสร้างสถาบันที่ริเริ่มเรื่อง “คน” ก่อนองค์กรอื่นๆ ภาพลักษณ์ หรือ Brand เรื่องการให้ความสำคัญเรื่อง “คน” จึงเกิดขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นศูนย์กลางให้สังคมไทยได้รับมาจนถึงปัจจุบัน”

การพัฒนาคนให้มีจิตสำนึก
ไม่ทอดทิ้งประชาชน

“เราตีความคำว่า ‘ประชาชน’
คือ ใคร? สำหรับผมแล้วประชาชน
คือ ทุกคนในประเทศไทยทุกหมู่เหล่า
ไม่ว่าคุณจะเป็นทหาร ข้าราชการ
พลเรือน ทุกคนต่างคือประชาชน
ฉะนั้นในฐานะประชาชนทุกคน
ย่อมต้องได้รับการปกป้องดูแลและ
ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน
ซึ่งสิ่งเหล่านี้ คือ การไม่ทอดทิ้ง
พวกเขา ที่สำคัญทุกคนก็สามารถที่จะ
ทำได้ หากรู้จักสิทธิและหน้าที่ของ
ตนเอง”

นายก้านรงค์ จันทิก

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
(ป.ป.ช.)

การทำงานอย่างตรงไปตรงมา รวมถึงการแบ่งแยกอย่าง
ชัดเจนระหว่างเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ทำให้การทำงาน
ของคุณก้านรงค์ จันทิก กรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่ง
สิ่งเหล่านี้สะท้อนความคิดในเรื่องการพัฒนาคนให้มีจิตสำนึก
ไม่ทอดทิ้งประชาชนได้อย่างแท้จริงในอีกแง่มุมหนึ่งได้อย่าง
น่าชมเชย

“เราตีความคำว่า “ประชาชน” คือ ใคร? สำหรับผมแล้วประชาชน คือ ทุกคนในประเทศไทยทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าคุณจะเป็นทหาร ข้าราชการ พลเรือน ทุกคนต่างคือประชาชน ฉะนั้นในฐานะประชาชน ทุกคนย่อมต้องได้รับการปกป้องดูแลและปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ คือ การไม่ทอดทิ้งพวกเขา ที่สำคัญทุกคนก็สามารถที่จะทำได้ หากรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง”

ดังนั้น การเข้าถึงคำว่า “ไม่ทอดทิ้ง” ก็คือการสร้าง “จิตสำนึก” ให้กับทุกกลุ่มอาชีพและพยายามยึดโยงให้ทุกคนมีส่วนร่วมเดียวกัน นั่นคือ ความรักในประเทศชาติ เทิดทูนและปกป้องสถาบัน แต่การที่จะทำให้ทุกคนเข้าถึงจิตสำนึก จะต้องอาศัยปัจจัย ๓ เรื่อง **สิ่งแรก** คือ ต้องสร้างความสามัคคีให้กับคนในชาติโดยให้นึกถึงประโยชน์ของชาติ บ้านเมืองเป็นหลักใหญ่ ไม่ใช่การเอาผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นเรื่องสำคัญที่สุด

“ประการที่สอง คือ คนในสังคมต้องตระหนักรู้ในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ว่ามีสิทธิและหน้าที่อย่างไร และไม่ควรที่จะละเมิดสิทธิของผู้อื่นเช่นเดียวกับเสรีภาพของคุณต้องไม่ไปกระทบต่อเสรีภาพของผู้อื่น ข้าราชการทุกคนต้องรู้จักหน้าที่คอยช่วยเหลือประชาชน นักธุรกิจก็ต้องรู้จักหน้าที่ไม่ควรคดโกงผู้บริโภค หรือแม้แต่ประชาชนก็ต้องเคารพในกฎหมาย ถ้าทุกคนสามารถทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด ก็จะทำให้เข้าถึงสิ่งที่เรียกว่าจิตสำนึกได้ง่ายขึ้น”

ทว่าสิ่งที่จะทำให้ทุกคนตระหนักรู้ในหน้าที่และทำหน้าที่ให้ดีที่สุดต้องมาจาก “ความกล้า” ที่จะแสดงความเห็นโดยอิสระและสุจริต โดยยึดถือประโยชน์ของชาติ และประชาชนรวมไปถึงการพิทักษ์รักษาสถาบันเป็นหลักใหญ่ในการทำงานและปฏิบัติหน้าที่

“สิ่งสำคัญที่ทำให้เราไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสุจริตหรือยึดแนวทางผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักใหญ่ คือ อิทธิพลต่างๆ ที่เข้ามา ผลประโยชน์หรือข้อต่อรองต่างๆ ที่เข้ามาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้จิตสำนึกของคุณลบเลือนไป ผมมักจะบอกกับข้าราชการหรือนักศึกษาถึง**ทฤษฎีเหรียญสองด้าน**ว่า ทันทิที่คุณ

ยอมรับในอิทธิพลหรือผลประโยชน์แล้ว เท่ากับว่าชีวิตของคุณกลายเป็นเหรียญสองหน้าแล้ว แน่นนอนถ้าเขายังมีอำนาจวาสนา เหรียญด้านดีก็ยังเป็นของคุณ แต่ถ้าวันใดเขาหมดอำนาจวาสนา เหรียญนี้จะพลิกอีกหน้าหนึ่งขึ้นมาทันที คุณก็ต้องได้รับโทษในสิ่งที่ทำและต้องยอมรับด้วยชีวิต ชาติตระกูลของคุณสูญสิ้นหมด ฉะนั้นจึงต้องตัดสินใจเองว่าจะทำอะไร ซึ่งมีกรณีตัวอย่างให้เห็นแล้วว่า ทำไมอธิบดีบางคนถึงถูกสอบสวนเรื่องทุจริต บางคนก็โดนให้ออกจากราชการ ในขณะที่คุณเลือกที่จะไม่ยอมรับในอิทธิพลหรือผลประโยชน์ แน่นนอนว่าคุณอาจจะไม่ก้าวหน้าในยุคนั้น แต่อย่างน้อยก็ไม่โดนสอบสวนหรือไล่ออกจากราชการ คุณสามารถจะภาคภูมิใจได้ว่าคุณคือคนที่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีประวัติต่างพร้อย ไม่มีชนกติดหลัง”

สุดท้าย คือ ต้องสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจที่แท้จริงในสถานการณ์และผลประโยชน์ของชาติ แล้วสื่อสารให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าใจอย่างโปร่งใส ทำให้ทุกคนเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้เพื่อที่จะไม่ถูกชักจูงให้เข้าใจผิด

ทั้งสามประการที่ท่านพูดถึง คือ แนวทางในการสร้าง “จิตสำนึก” ที่จะไม่ทอดทิ้งประชาชน เพราะหากทุกคนทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ความเที่ยงธรรม ยุติธรรม และความเสมอภาคก็ย่อมที่จะต้องเกิดในสังคม

“ตลอดอายุราชการ ผมมักจะพิสูจน์ความเชื่อด้วยการกระทำ ฉะนั้นคุณก็จะเห็นว่าผมทำงานโดยยึดแนวทางดังกล่าว ภายใต้กรอบความคิดในเรื่องการผดุงความยุติธรรม เที่ยงธรรม ไม่อาศัยกฎหมายแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และต้องโปร่งใสตรวจสอบได้ ไม่ว่าจะเป็นคดีใดๆ ก็ตาม แม้ว่าจะรู้จักเป็นการส่วนตัวกับนักการเมืองเหล่านี้ แต่ผมก็ไม่เคยใช้คำว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว มาช่วยเหลือพวกเขา เนื่องจากการทำงานของผมยึดแนวทางส่วนรวมเป็นหลัก เพื่อทำให้เกิดความยุติธรรมกับสังคมไม่ว่าพวกเขาจะเป็นใคร ผมก็จะทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อช่วยเหลือและ “ไม่ทอดทิ้งประชาชน” นายกล้านรงค์ กล่าวปิดท้าย

มธ.

บทบาทของนักศึกษากับการสร้างต้นแบบ
การมีจิตสาธารณะ

“อาจารย์ เปรียบเสมือนพ่อแม่
คนที่สองของเด็ก วันนี้เราไม่ใช่
แค่ผู้เรียน แต่เป็นดังลูกหลานที่
ครูอาจารย์จะต้องปลูกฝังอบรม
ในเรื่องการมีจิตสาธารณะ รวมทั้ง
เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา
เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นคุณค่า
ของสังคมหรือคนรอบข้าง
มากขึ้น...”

อาจารย์ปริญญา แร่ทอง

อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การสร้างสำนึกในเรื่องการมีจิตสาธารณะ ไม่ใช่เรื่องง่าย
ที่จะสร้างให้เสร็จภายในวันเดียว หากแต่เกิดจากการ
อบรมสั่งสอนของครอบครัวและสังคมรอบข้าง ซึ่งที่ผ่านมา
อาจารย์ปริญญา แร่ทอง อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า ความ
สำเร็จในการสร้างต้นแบบสาธารณะไม่ต่างกับการปลูกต้นไม้
ซึ่งไม่ได้หมายความว่า ดินดี เมล็ดพันธุ์ดี แล้วต้นกล้า
จะงอกงาม แต่ต้องมีคนช่วยรดน้ำ พรวนดิน ตบแต่ง เพื่อให้
ได้ต้นไม้งอกงามอย่างแท้จริง

“ครอบครัว ควรเป็นสถาบันหลักที่ต้องร่วมกันสร้างจิตสาธารณะให้กับเยาวชน คุณพ่อคุณแม่ ควรเป็นต้นแบบที่ดีให้กับลูก เพราะลูกจะเกิดการเรียนรู้จากพฤติกรรมของพ่อแม่ ส่วนสถาบัน การศึกษา “ครู” เปรียบเสมือนเป็นพ่อแม่คนที่สองของนักศึกษา ที่ไม่ควรทำหน้าที่เฉพาะการให้ความรู้ ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ “ครู” ควรให้ความสำคัญกับการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และเป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักศึกษา”

ด้วยเหตุนี้ อาจารย์ปริญญา จึงมองว่า “อาจารย์” เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองของเด็ก วันนี้เขาไม่ใช่แค่ผู้เรียน แต่เป็นดั่งลูกหลานที่ครูอาจารย์จะต้องปลูกฝังอบรมในเรื่องการมีจิตสาธารณะ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นคุณค่าของสังคมหรือคนรอบข้าง มากขึ้น เนื่องจาก ทุกวันนี้สถาบันการศึกษาจำนวนมากผลิตคนเก่งออกไป แต่ถ้าเป็นเพียงคนเก่งที่ ไม่มีจิตสาธารณะ พวกเขาก็ไม่ต่างกับคนที่เห็นแก่ตัว เอาประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก อันจะนำมาสู่ การเกิดปัญหาในสังคมตามมา นี่คือการกิจที่สำคัญของอาจารย์ ที่ต้องร่วมกันสร้าง “คนให้เป็นคน” ที่มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม รู้จักการให้ การเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจในการทำประโยชน์ ต่อสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน

“ส่วนนักศึกษาก็ไม่ใช่รอให้คนอื่นมาปลูกฝังอบรมเพียงอย่างเดียว แต่ต้องฝึกตัวเองให้รู้จัก การมองเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม ตระหนัก อยู่เสมอว่า ตนเองคือส่วนหนึ่งของสังคม ปัญหาต่างๆ ที่เกิดในสังคม คือปัญหาของตัวเอง ที่ต้อง ร่วมกันแก้ไข ที่สำคัญคือการไม่ทำตนให้เป็นส่วนหนึ่งของปัญหา”

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การนำหลักธรรมมาน้อมนำในการดำเนินชีวิต เพราะในพุทธศาสนา มีหลักธรรมหลายเรื่องในการปลูกฝังจิตสาธารณะ โดยเริ่มจากพรหมวิหาร ๔ ซึ่งประกอบไปด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งประกอบไปด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และ สมานัตตา

“สำหรับพรหมวิหาร ๔ จะสะท้อนให้เราเห็นในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างไม่มีการแยกเขาแยกเรา เนื่องจาก เมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา คือ การรู้จักวางเฉย ส่วนสังคหวัตถุ ๔ จะสะท้อนในเรื่อง จิตสาธารณะที่อยู่ในพุทธศาสนา เนื่องจาก ทาน หมายถึง การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะแต่จริงใจ อตถจริยา คือ การประพฤติดีแก่ผู้อื่น และสมานัตตา คือ การทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ”

ด้วยเหตุนี้ หลักธรรมดังกล่าวจึงไม่ต่างกับกรอบในการสร้างจิตสาธารณะโดยใช้หลักคำสอน ในพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ซึ่งอาจารย์ปริญญาเน้นย้ำตลอดว่า แบบอย่างของจิตสาธารณะที่แท้จริง คือ หลักธรรมคำสอนของพุทธองค์ ที่ค้นพบเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีที่แล้วนั่นเอง

มธ.

บทบาทของนักศึกษากับการสร้างต้นแบบ
การมีจิตสาธารณะ

“เราได้หว่านเมล็ดแห่งจิตสาธารณะ
ลงสู่ดิน แต่นั่นไม่ได้เพียงพอที่จะ
ทำให้เมล็ดพันธุ์งอกงาม หากแต่
ต้องดูแลเป็นอย่างดี เพื่อให้
เหล่าเมล็ดพันธุ์งอกงามเติบโต
เพื่อเป็นต้นแบบให้กับสังคม
ซึ่งเชื่อว่าถ้าทุกคนร่วมกันอย่างตั้งใจ
จะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่
มากขึ้นอย่างแน่นอน”

อาจารย์ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์

อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อดีตผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“เราได้หว่านเมล็ดแห่งจิตสาธารณะลงสู่ดิน แต่นั่นไม่ได้
เพียงพอที่จะทำให้เมล็ดพันธุ์งอกงาม หากแต่ต้องดูแลเป็น
อย่างดี เพื่อให้เหล่าเมล็ดพันธุ์งอกงามเติบโต เพื่อเป็นต้น
แบบให้กับสังคม ซึ่งเชื่อว่าถ้าทุกคนร่วมกันอย่างตั้งใจ จะ
ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่มากขึ้นอย่างแน่นอน”

การสร้างต้นแบบการมีจิตสาธารณะไม่ใช่เรื่องง่าย
สำหรับสถาบันการศึกษายุคนี้ เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดจาก
ธรรมชาติหรือสืบทอดต่อกันเหมือนมรดกที่สามารถส่งผ่าน
ไปยังทายาทได้ หากแต่ “จิตสาธารณะ” นั้นเกิดจากการ
ฝึกฝน บ่มเพาะขึ้นมา ซึ่งแน่นอนสถาบันการศึกษา คือ
กลไกหนึ่งในการหลอมรวมสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นก่อนที่บัณฑิต
ซึ่งเป็นผลผลิตของสถาบันการศึกษาจะออกไปรับใช้สังคม

อาจารย์ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์ อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ อดีตผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา มักจะเน้นย้ำในเรื่องการสร้างต้นแบบจิตสาธารณะอยู่เสมอว่า การจะสร้างสิ่งนี้ขึ้นมาได้ ควรที่จะเริ่มต้นจากครอบครัว ซึ่งเป็นหนึ่งสังคมย่อยที่เล็กที่สุด แต่ในยุคนี้อาจเป็นเรื่องยากที่จะหวังพึ่งครอบครัวได้ทั้งหมด เพราะทุกคนต่างก็มีภาระหน้าที่ของตนเอง

ฉะนั้น สถาบันการศึกษาจึงต้องเป็นกลไกหนึ่งในการที่จะบ่มเพาะความรู้สึกรู้จักคิด เพราะเชื่อว่าเยาวชนของแต่ละครอบครัวมีจิตสาธารณะอยู่แล้ว มากบ้างน้อยบ้างก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ดังนั้นหลายคนที่มีแต่ยังหลับใหลอยู่ก็ต้อง “ปลุก” หรือถ้าไม่มีก็จำเป็นต้อง “ปลุก” ให้งอกงาม

“สิ่งสำคัญประการแรกที่จะทำให้ธรรมศาสตร์เป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสาธารณะ คือ บุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย นับตั้งแต่อาจารย์จนถึงเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอาจารย์ สมควรที่จะเป็นต้นแบบเพื่อให้นักศึกษาดูเป็นตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ทุกคนก็ควรที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างต้นแบบจิตสาธารณะ ธรรมศาสตร์ก็จะกลายเป็นประชาคมที่ผลิตพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศไทยได้อย่างไม่น้อยหน้าใคร”

ถ้าสามารถทำให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญและก้าวเดินไปพร้อมๆ กัน จากนั้น ทางคณาจารย์ผู้สอนแต่ละวิชาก็ต้องช่วยกันสอดแทรกเรื่องจิตสาธารณะลงไปในเรื่องที่สอน ก็จะทำให้ศึกษาค่อยๆ เรียนรู้ในสิ่งเหล่านี้ได้มากขึ้น เช่น วิชาการตลาด อาจารย์ก็สามารถสอดแทรกในเรื่อง CSR จริยธรรมทางการตลาด สิ่งสำคัญ คือ ต้องบูรณาการระหว่างจิตสาธารณะหรือจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ร่วมกับวิชาการ เพื่อที่จะผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพควบคู่คุณธรรม

“ที่ผ่านมาการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษา จะเน้นในเรื่องวิชาการเป็นหลักและถูกวางเป้าหมายเพียงหนึ่ง คือ เพื่อตนเอง นั่นหมายความว่า ภายหลังจากที่ทุกคนสำเร็จการศึกษาต่างก็ทำงานเพื่อตนเอง ไม่ใช่เพื่อคนอื่นหรือเพื่อสังคม ซึ่งวิธีคิดแบบนี้ดิฉันมองว่าไม่สามารถตอบโจทย์สังคมในยุคปัจจุบัน และทำให้คนในสังคมมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ถ้าจะบอกว่าเราได้รับอิทธิพลแบบนี้มาจากทุนนิยมของฝั่งตะวันตกก็ยอมรับว่าใช่ แต่ในสังคมตะวันตกก็มีเรื่องดีๆ อยู่มาก ส่วนหนึ่งที่เขาอาจจะเห็นผลประโยชน์ตนเองก่อน แต่ส่วนที่เขาเป็นอาสาสมัคร เห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักก็มีไม่น้อยเลยที่หันมาทำงานเพื่อสังคม เช่น อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส คนพิการ แต่เราไม่เข้าใจในเรื่องนี้ แต่กลับไปปรับเรื่องอื่นๆ โดยเฉพาะในเรื่องการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก”

การมีจิตสาธารณะเป็นเรื่องที่ดีมาก ซึ่งอาจารย์ชไมพร เห็นด้วยกับเรื่องวิชา มธ. ๑๐๐ ซึ่งเป็นวิชาบังคับที่จะปลูกฝังเรื่องเหล่านี้แก่นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งทุกคน แต่สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามก็คือ สิ่งเหล่านี้ต้องทำอย่างต่อเนื่องจึงจะเห็นผลในระยะยาว

“เสมือนกับเราได้หว่านเมล็ดแห่งจิตสาธารณะลงสู่ดิน แต่นั่นไม่ได้เพียงพอที่จะทำให้เมล็ดพันธุ์งอกงาม หากแต่ต้องดูแลเป็นอย่างดี เพื่อให้เหล่าเมล็ดพันธุ์งอกงามเติบโต เพื่อเป็นต้นแบบให้กับสังคม ซึ่งเชื่อว่าถ้าทุกคนร่วมกันอย่างตั้งใจ จะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่มากขึ้นอย่างแน่นอน”
อาจารย์ ชไมพร กล่าวปิดท้าย

บทบาทของนักศึกษากับการสร้างต้นแบบ
การมีจิตสาธารณะ

หลากหลายทัศนะจากนักศึกษาลูกแม่โดม

นายสบทกุล ลิทธิโชค

คณะรัฐศาสตร์

นางสาวอังคณาธิ สายชลนภา

คณะนิติศาสตร์

นางสาวสุทธิดา แก้วสองสี

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

นางสาวอัมรินทร์ มานะ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นายอติเทพ จาวาลาห์

สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธรฯ (SIIT)

ที่ผ่านมาเรามากจะได้ยินแต่เสียงเรียกร้องให้นักศึกษามีจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ จนบ่อยครั้งทำให้รู้สึกว่ามีผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อยเพียงแค่ว่า “ปอน” แต่ไม่ได้ “ปลูก” สิ่งนี้ให้กับพวกเขาอย่างแท้จริง แต่ในความเป็นจริงจะมีผู้ใหญ่สักกี่คนที่เคยรับฟังความในใจของพวกเขา ต้นกล้าในรั้วโดมเหล่านี้จะมีความคิดเห็นอย่างไร เราไปฟังเขาเหล่านั้นกัน

นายสบทกุล ลิทธิโชค หรือ น้องตั่ง ว่าที่รัฐศาสตรบัณฑิต มองว่า ธรรมศาสตร์ในทัศนะของเขาไม่ได้เป็นเพียงสถาบันการศึกษาที่จะให้วิชาความรู้ทางวิชาการ แต่ธรรมศาสตร์พยายามที่จะสอนให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ แต่การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ต้องเข้าใจในจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ก่อนว่าคืออะไร

“ผมมองว่าจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ คือ ความเป็นตัวตนของธรรมศาสตร์ ที่นอกจากความเป็นเสรีประชาธิปไตย แต่ยังรวมไปถึงความมีจิตสาธารณะในการมองปัญหาหรือการดำเนินชีวิต โดยยึดความคิดที่ว่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักใหญ่และประโยชน์ส่วนตัวเป็นเรื่องรองลงมา สำหรับการสร้างต้นแบบจิตสาธารณะ ความสำคัญนั้นอยู่ที่การเปิดโอกาสให้คนอื่นเข้ามาลองทำงานที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ ซึ่งธรรมศาสตร์ก็มีหลากหลายชมรมให้คุณเลือกในหลากหลายกิจกรรม ทั้งการเมือง ธรรมชาติ สังคม”

นอกจากนี้ น้องตั่งยังชี้ให้เห็นว่าความคาดหวังของผู้ใหญ่หลายๆ คนในเรื่องจิตสาธารณะควรเปิดกว้าง ไม่ใช่เรื่องการเมืองเพียงอย่างเดียว เพราะวันนี้สังคมเปิดกว้างมากขึ้นแตกต่างกับบรรยากาศในอดีตอย่างมาก ฉะนั้นการสร้างต้นแบบจิตสาธารณะจึงไม่ได้ส่งผ่านจากการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีหลากหลายรูปแบบที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้โดยเฉพาะทางด้านกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจคนอื่น มองเห็นความทุกข์ยากของสังคม

ที่สำคัญแนวคิดของ “สบสกุล” ก็สอดคล้องกับ นาย
อดิเทพ จาวลาค์ หรือ ชันนี นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ จากสถาบัน
เทคโนโลยีนานาชาติสิรินธรฯ (SIIT) ที่มองเรื่องนี้ว่าความเป็น
ธรรมศาสตร์ไม่ได้มุ่งเน้นแต่ในเรื่องวิชาการแต่ยังหล่อหลอม
ให้เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า
ซึ่งนับว่าเป็นหลักการสำคัญของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“ผมยอมรับว่าก่อนหน้านี้เราไม่ได้ให้ความสำคัญ
กับเรื่องนี้เท่าไร คิดแต่ว่าขอให้เราเป็นคนดีไม่สร้าง
ความเดือดร้อนก็ถือว่าเป็นอะไรที่ใช้ได้ แต่เมื่อมาศึกษา
ที่ธรรมศาสตร์ทำให้ผมมองเรื่องของสาธารณะมากขึ้น
โดยผ่านการทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ สิ่งเหล่านี้สอนให้เรารู้ว่า
การพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสำคัญ แต่ที่สำคัญกว่านั้น คือ เรา
พัฒนาตนเองเพื่อไปพัฒนาสังคมไม่ใช่การพัฒนาตนเอง
เพื่อความสำเร็จของเราคนเดียวโดยไม่มองรอบข้างเลย”

ส่วนการเป็นต้นแบบจิตสาธารณะในทัศนะของชันนี
นั้น มองว่า การเป็นต้นแบบเป็นเรื่องใหญ่มากและก็ไม่เคย
คาดหวังว่าจะต้องเป็นต้นแบบให้ใครแต่ที่ทำอยู่ทุกวันนี้
เพราะว่ามีความสุขที่ได้ทำและมีความสุขที่ได้เห็นความ
เปลี่ยนแปลงของตนเอง จากเดิมที่นึกถึงตนเองเป็นหลัก
ก็เริ่มเห็นคุณค่าของคนอื่นมากขึ้นและมองว่าตนเองเป็น
ส่วนหนึ่งของสังคม ฉะนั้นควรที่จะช่วยเหลือผู้อื่น และ
ที่สำคัญจิตสาธารณะก็เป็นหนึ่งในคำสอนของศาสนาที่
มุ่งให้ความสำคัญกับสังคมและสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ที่
ตกทุกข์ได้ยาก

สำหรับความคิดเห็นของ นางสาวสุทธิดา แก้วสองสี
หรือน้องหญิง สาวน้อยนักกิจกรรมจากคณะสังคมสงเคราะห์-
ศาสตร์ ซึ่งมีมุมมองในเรื่องนี้ว่า บทบาทของนักศึกษากับ
การสร้างต้นแบบจิตสาธารณะเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่
สำหรับเธอแล้วการทำกิจกรรมนักศึกษาไม่ได้ทำเพื่อเป็น
ต้นแบบให้กับใคร แต่ทำทุกอย่างเพราะต้องการที่จะทำ
ส่วนใครที่ได้เห็นแล้วรู้สึกว่าการที่เราทำ มันมีค่าหรือน่าสนใจ
และต้องการที่จะเดินในเส้นทางนี้ก็ย่อมเป็นเรื่องที่น่ายินดี

“การเปิดโอกาสให้เพื่อนฝูงหรือรุ่นน้องที่สนใจ
เข้ามาทำกิจกรรมเป็นเรื่องที่ดีมาก เพราะเป็นการเรียนรู้
จิตสาธารณะผ่านการกระทำ ไม่ใช่เพียงคำพูดที่ฟังแล้ว
สวยหรูอย่างเดียว เพราะการทำกิจกรรมจะเป็นกระบวนการ
หนึ่งในการสร้างให้คนมีจิตสาธารณะ มองประโยชน์ของ
ส่วนรวมเป็นเรื่องใหญ่ และการที่จะทำได้เช่นนั้น เราต้อง
รู้จักคนอื่น เข้าใจคนอื่นและพร้อมที่จะเสียสละเวลาหรือ
สละอะไรบางอย่างเพื่อช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสกว่า เช่น
การเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือน้ำท่วมที่โรงเรียนวัดโบสถ์
ในจังหวัดปทุมธานี”

ส่วน นางสาวอัมมะห์ มามะ หรือ นะ นักศึกษา
ชั้นปีที่ ๒ จากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาวน้อย
จากปัตตานีผู้ได้รับทุนจากโครงการช้างเผือกได้สะท้อน
ทัศนะในเรื่องนี้ด้วยมุมมองของนักศึกษาที่ได้รับโอกาส
ทางการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเธอเห็นว่า
เรื่องจิตสาธารณะหรืองานอาสาสมัครเป็นกิจกรรมที่ดีมาก
ทำให้รู้ว่าหัวใจที่เด่นเพื่อคนอื่นนั้นมันยิ่งใหญ่กว่าหัวใจที่เด่น
เพื่อตัวเอง

“การเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นเรื่องที่ใหญ่มาก แต่หากเรา
สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ก็เท่ากับเราได้เปลี่ยนแปลง
สังคมให้น่าอยู่มากขึ้น เพราะเราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
ส่วนเป็นต้นแบบหรือไม่นั้นคงบอกไม่ได้ เนื่องจากกิจกรรม
หรือสิ่งต่างๆ ที่เราก็กทำเพราะอยากจะทำเพื่อส่วนรวม
ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนอะไรซึ่ง
ส่วนตัวรู้สึกว่าการที่เราทำอะไร เพื่อส่วนรวมทำให้เรา
สบายใจและรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีค่า”

สุดท้าย นางสาวอังคมาลี สายชลนภา หรือ น้อง
กิมเล้ง ว่าที่นิติศาสตรบัณฑิต สะท้อนมุมมองในเรื่องดังกล่าว
ว่า ธรรมศาสตร์วันนี้ไม่ได้สอนแต่เรื่องวิชาการอย่างเดียว
แต่ยังสอนให้เรามองปัญหาของส่วนรวมเป็นหลักใหญ่หรือ
มองสังคมให้มากขึ้น และยังได้ทำกิจกรรมก็ทำให้เราเข้าใจ
ผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

“กิจกรรมเป็นการฝึกฝนให้เราสามารถตัดกิเลส
หรือความต้องการที่ฟุ้งเฟ้อออกไปเพราะเราจะมองจาก
ภายนอกเข้าสู่ภายใน คือ มองคนอื่นแล้วเข้าหาตนเองจะ
ทำให้เห็นว่าชีวิตของเราดีกว่าคนอื่นๆ อีกมาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้
จะทำให้เรารู้สึกว่าการช่วยเหลือคนอื่นซึ่งเราสามารถที่จะ
เข้าไปช่วยแบ่งเบาหรือเติมเต็มในสิ่งที่เขาขาด แม้จะ
ไม่ทั้งหมดแต่หากทุกคนช่วยกัน เชื่อว่าสังคมจะต้องดีกว่านี้
อย่างแน่นอน”

ทั้งหมดคือทัศนะของเหล่านักกล้าปัญญาชน อนาคต
ของชาติในเรื่องบทบาทของนักศึกษากับการสร้างต้นแบบ
การมีจิตสาธารณะ ซึ่งเชื่อว่าถ้าทุกคนมีมุมมองเช่นนี้และ
สามารถส่งผ่านไปยังคนรอบตัวได้ ประเทศไทยในวันหน้า
ย่อมต้องดีกว่านี้แน่นอน

มธ.